III та IV етапи Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

Інформаційно-аналітичний бюлетень

2014-2015 н.р.

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти
(Протокол № 12 від 04.06.2015)

Упорядник: О.В. Третьякова, методист історії та основ правознавства Сумського ОІППО

Рецензенти: С.П. Ніколаєнко, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;
В.М. Тодосийчук, методист інформаційно-методичного центру Сумської міської ради

III та IV етапи Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії у 2014-2015 н.р.: інформаційно-аналітичний бюлетень / Упор. О.В. Третьякова. – Суми: РВВ СОІППО, 2015. – 80 с.

Інформаційно-аналітичний бюлетень містить нормативні документи та аналітичні матеріали проведення III та IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії, умови та методичні рекомендації щодо виконання окремих типів олімпіадних завдань III етапу та завдання IV етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії.

Бюлетень рекомендується методистам районних (міських) відділів (управлінь) освіти для використання в роботі як інформаційний матеріал та зразок оформлення відповідної документації, а також учителям історії – для підготовки учнів до III та IV етапів олімпіади.

ЗМІСТ

Передмова 4

Нормативно-правове забезпечення Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії 5

Склад журі III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії 2014-2015 н.р 6

Завдання III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії 2014-2015 н.р. 8

Пам’ятка учасникам Всеукраїнських змагань з історії 32

Аналітичний звіт з проведення III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії 39

Завдання IV етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії 2014-2015 н.р. 59

ПЕРЕДМОВА

Історична освіта є невід'ємною частиною сучасної гуманітарної освіти. Вивчення та знання подій у різних цивілізаціях протягом віків дає можливість учням не лише осягнути різноманітний цікавий світ, але й сформувати своє ставлення до реалій буття, визначити економічні, політичні, культурні пріоритети. Участь у Всеукраїнських олімпіадах – це не лише унікальний шанс перевірити свої знання та вміння, показати здібності до наукового пізнання, а й можливість навчатися долати труднощі та ніколи не зупинятися на шляху до мети. Один із філософів говорив: «Перемагають ті, хто впевнений у своїх силах. Той, хто не здатний щоденно переборювати страх, ще не вивчив свій перший урок».

Учнівські олімпіади – це справжній інтелектуальний марафон. Інтерес до навчання, бажання пізнавати нові грані улюбленого предмета притаманні учасникам олімпіад різних етапів. І самі досягнення в цих змаганнях є особистим кроком кожного учасника на шляху до щасливого майбутнього.

Готуючи матеріал бюлетеня, ми виходили з необхідності ознайомити широкий загал учнів із завданнями III та IV етапів Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії, надати пам'ятку для роботи з різними видами джерел.

Як колись зазначав філософ Конфуцій: «Перед людиною є три шляхи до пізнання. Шлях мислення – найбільш благородний, шлях – наслідування – найбільш легкий і шлях особистого досвіду – найбільш важкий». Тому бажаємо учасникам олімпіад натхнення, терпіння, наполегливості і, звичайно, перемоги.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ УЧНІВСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ З ІСТОРІЇ

Порядок організації та проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад, їх організаційне, методичне та фінансове забезпечення, порядок участі й визначення переможців визначає Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності.

Процес організації та проведення Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії 2014-2015 н.р. побудовано відповідно до нормативних документів:

Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 р. № 1099. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 17 листопада 2011 року за № 1318/20056 «Про затвердження Положення про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності».

Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.09.2014 № 918 «Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2014-2015 навчальному році».

Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.03.2015 № 248 «Про проведення IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2014-2015 навчальному році».

Про проведення III етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад та участь команд учнів Сумської області в IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2014-2015 навчальному році (наказ управління освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації від 14.11.2014 № 566-ОД).

Наказ Департаменту освіти і науки від 11.03.2015 № 159-ОД «Про участь учнів у IV етапі Всеукраїнської олімпіади з історії».

СКЛАД ЖУРІ ІІІ ЕТАПУ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ З ІСТОРІЇ (2014 – 2015 Н.Р.)

Голова журі	Жмака Віталій Миколайович, старший викладач кафедри історії України Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка, кандидат історичних наук, доцент;
Заступник голови журі	Бугрій Володимир Станіславович, завідувач кафедри історії України Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка, доктор педагогічних наук, доцент;
Секретар	Третьякова Олена Василівна, методист історії та основ правознавства Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Члени журі

Борисенко Юрій Володимирович	–	учитель історії вищої категорії Сумської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 27 м. Суми;
Вовк Олександр Володимирович	–	Старший викладач кафедри історі України Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка, кандидат історичних наук, доцент;
Зінченко Ольга Володимирівна	–	учитель історії вищої категорії Сумської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 20 м. Суми;
Кириченко Олександр Вікторович	–	учитель історії вищої категорії, Кіндратівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Сумської районної ради, старший учитель;
Зарудний Сергій Вікторович	–	учитель історії вищої категорії Сумської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 27 м. Суми, старший учитель;

Луценко Світлана Миколаївна	–	доцент кафедри державного управління та педагогічного менеджменту Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, кандидат наук з державного управління, доцент;
Ніколаєнко Світлана Петрівна	–	старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;
Пархоменко Ніна Михайлівна	–	учитель історії вищої категорії Сумської гімназії № 1 м. Суми, старший учитель;
Турков Володимир Вікторович	–	старший викладач кафедри історії України Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка, кандидат історичних наук, доцент;
Романова Ірина Володимирівна	–	учитель історії вищої категорії Сумської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 18 м. Суми;
Семенов Володимир Миколайович	–	доцент кафедри права Сумського державного університету, кандидат наук з державного управління;
Скиртач Микола Вікторович	–	учитель історії першої категорії Сумської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 29 м. Суми;
Чуйко Лариса Володимирівна	–	учитель історії вищої категорії Сумської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 26 м. Суми, учитель-методист;
Шульчевська Світлана Єгорівна	–	учитель історії вищої категорії Сумської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 4 м. Суми, учитель-методист;
Експерт-консультант	Ткаченко Анатолій Олександрович, завідувач кафедри державно-правових дисциплін Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України», кандидат юридичних наук, кандидат історичних наук, доцент.	

ЗАВДАННЯ III ЕТАПУ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ УЧНІВСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ
З ІСТОРІЇ 2014-2015 Н.Р.
8 клас

ТЕСТИ

(Максимум балів 15)

1. У який з цих періодів кам'яного віку людина винайшла лук і стріли:
   А) палеоліт; В) неоліт;
   Б) мезоліт; Г) енеоліт.
2. У якій сучасній області України розташований історико-археологічний заповідник «Кам'яна Могила»:
   А) Дніпропетровській; В) Запорізькій;
   Б) Донецькій; Г) Миколаївській.
3. Найбільшої сили розлив Нілу досягав 19 липня. Яке свято відзначали у цей день давні єгиптяни:
   А) Новий рік; В) Свято Нілу;
   Б) День народження фараона; Г) Свято врожаю.
4. У якій сучасній державі знаходяться залишки шумерського міста-держави Ур:
   А) Іран; В) Ірак;
   Б) Кувейт; Г) Сирія.
5. Як називалися області, на які було розділено Перське царство за часів Дарія І:
   А) провінції; В) номи;
   Б) сатрапії; Г) улуси.
6. Який з скіфських царів карбував власну монету:
   А) Аспарух; В) Таксакій;
   Б) Лік; Г) Атей.
7. Як називалися кораблі, на яких нормани здійснювали свої походи:
   А) дракар; В) галера;
   Б) дредноут; Г) фрегат.

8. Як називалися укріплені місця, центри князівської адміністрації, започатковані княгинею Ольгою для збору данини у підкорених племенах:

А) застави; В) дитинці;

Б) погости; Г) гради.

9. Який з цих овочів не вирощувався на Русі:

А) капуста; В) картопля;

Б) огірок; Г) морква.

10. Після смерті Ярослава Мудрого троє його синів утворивши тріумвірат правили Руссю. З нижче перерахованих варіантів оберіть той, де правильно вказані імена цих трьох Ярославичів:

А) Ізяслав, Святослав, Всеволод; В) Святослав, Всеволод, Ігор;

Б) Ігор, В'ячеслав, Святослав; Г) Ігор, Ізяслав, Святослав.

11. За часів правління якого князя під Вишгородом було збудовано міст через Дніпро:

А) Ярослава Мудрого; В) Володимира Мономаха;

Б) Данила Галицького; Г) Ізяслава Ярославича.

12. Дочкою якого галицького князя, імовірно, була Ярославна зі «Слова о полку Ігоревім»:

А) Данила Галицького; В) Романа Мстиславича;

Б) Ярослава Осмомисла; Г) Василька Ростиславича.

13. У якому році відбулася битва під Оршею між військами Великого князівства Литовського на чолі з Костянтином Острозьким та Московського князівства на чолі з Іваном Челядніним:

А) 1514; В) 1515;

Б) 1512; Г) 1517.

14. Скільки років мало виповнитися людині, щоб її у XIV-XV ст. могли обрати членом магістрату:

А) 30; В) 25;

Б) 20; Г) 35.

15. «Героями» якого за рахунком хрестового походу були Фрідріх I Барбаросса, Ричард Левове Серце та Леопольд Австрійський:

А) першого; В) третього;

Б) другого; Г) четвертого.

I. Визначте спільні та відмінні ознаки Кревської та Люблінської уній та їх наслідків для українських земель.

Максимум 10 балів

II. Розв'яжіть задачі, давши короткі відповіді на запитання.

1. Як ви вважаєте, зростання міст у Київській Русі - це причина роздробленості чи її наслідок? Чи, може, це явище взагалі не пов'язане з роздробленістю? Свою відповідь обгрунтуйте.
2. Які привілеї перед іншими воїнами-османами мали яничари?

Максимум балів 6 (2х3)

III. Впізнайте історичних діячів і дайте відповідь на запропоноване питання:

Батько був Великим, а син Мудрим. Обидва закладали підвалини могутньої держави, але героєм епосу став тільки перший. Чому?

Максимум балів (1 + 1)=2+2=4

IV. Назвіть по 2 найважливіші події з історії України, які відбувалися після подій всесвітньої історії, визначених у першому стовпчику, але раніше, ніж події, визначені у третьому стовпчику

Події всесвітньої історії	Події історії України	Події всесвітньої історії
Відкриття Америки Х. Колумбом		Укладення Люблінської унії
Початок царювання Михайла Романова		Початок революції в Англії
Закінчення Семилітньої війни		Прийняття Декларації незалежності США

Максимум баї і в б (3х2)

V. Розгляньте історичні карти.

Впізнайте країну, що її зображено на тих картах. Визначте, який період історії впізнаної країни проілюстровано на кожній карті. Заповніть легенди карт, вказуючи необхідні умовні позначення.

Впізнання теми – 1 бал. Визначення періодів –2 бали. Заповнення легенд карт –3бали за кожну карту. Максимум – 9 балів.

Періоди історії впізнаної країни Карта 1 Карта 2	Назва країни
Умовні позначення	Умовні позначення

VI. Визначте (за портретами), кому належать вислови та прокоментуйте їх (наголосивши на актуальності):

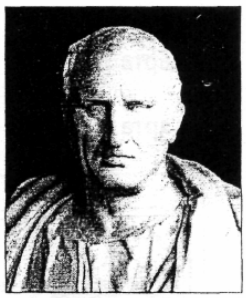

1) «Graecia capta ferum victorem cepit» («Поневолена Греція поневолила своїх завойовників»).

2) «O tempora! O mores!» («О часи! О звичаї!»).

Максимум балів (2+5 +5)x2=24.

VII. На ілюстраціях зображено внутрішній вигляд церкви Іль Джезу в Римі та Ніве Керк у Делфті. Чим пояснюється відмінність в оформленні інтер'єрів обох храмів?

Максимум балів 12 + 12=24.

VIII. Плутарх в своїх «Життєписах» наводить розмову царя Пірра зі своїм порадником Кінеєм, учнем Демосфена. Вислухавши викладену царем програму завоювань (Італія, Сицилія, Карфаген), Кіней запитав: «А коли все це збудеться, що ми тоді станемо робити?». Пірр відповів: «Буде у нас цілковите дозвілля, щоденні бенкети і приємні бесіди». Тоді філософ сказав: «Що ж заважає нам зараз бенкетувати і на дозвіллі бесідувати один з одним? Адже у нас і так уже є те, чого ми прагнемо досягти ціною багатьох злигоднів, небезпек і кровопролиття».

Чи переконав філософ царя? Чому правителі завжди прагнуть завоювань? Як врешті скінчив життя Пірр?

Максимум балів 3x12=36.

XI. Визначіть головні цілі, яких хотіли досягти козаки, піднімаючи фактично безперервні війни проти Польщі. Яке місце при цьому посідали інтереси народних мас і корпоративні інтереси козацтва?

Максимум балів 12.

9 клас

ТЕСТИ

(Максимум балів 18)

1. У гробниці якого китайського імператора було знайдено знамениту теракотову армію:

   А) Цінь Шихуанді; В) Хуа Гофена;

   Б) Лю Бана; Г) Мао Цзедуна.

2. Найдавнішою пам'яткою палеоліту в Україні є стоянка біля села Королеве. Вчені припускають, що тут мешкали:

   А) дріопітеки; В) неандертальці;

   Б) пітекантропи; Г) кроманьйонці.

3. Який з цих народів виготовляв з мушлі пурпурову фарбу, що не втрачала яскравості та цінувалася в давнину:

   А) фрігійці; В) фінікійці;

   Б) фракійці; Г) філістимляни.

4. Хто з єврейських царів, за легендою, наказав розрубати дитину щоб з'ясувати хто її справжня мати:

   А) Саул; В) Давид;

   Б) Соломон; Г) Мойсей.

5. У якому місті 325 року відбувся Перший Вселенський собор християнських єпископів:

   А) Рим; В) Нікея;

   Б) Константинополь; Г) Ефес.

6. Хто з нижче перерахованих володарів правив у Києві найдовше:

   А) Олег; В) Ольга;

   Б) Ігор; Г) Святослав.

7. Хто з цих синів Володимира Великого виміряв відстань від Тмутаракані до Керчі по льоду Керченської протоки:

   А) Ярослав; В) Гліб;

   Б) Святополк; Г) Мстислав.

8. Випалена глина вкрита поливою та малюнками широко застосована в церковній архітектурі Русі називається:

А) мозаїка; В) плінфа;

Б) фреска; Г) майоліка.

9. Як іще на Русі називали тевтонських хрестоносців:

А) тамплієри; В) крижевники;

Б) крузейро; Г) мінорити.

10. У XIV століття на території нинішньої Буковини у складі Молдовії виникла автономна територіальна одиниця під назвою:

А) Покуття; В) Теребовлянське князівство;

Б) Шипинська земля; Г) Пониззя.

11. Першим ректором Львівської братської школи був:

А) Іпатій Потій; В) Арсеній Еласонський;

Б) Йосафат Кунцевич; Г) Захарій Копистенський.

12. Хто очолював козацьке повстання, що відбулося у 1595-1596 роках:

А) Криштоф Косинський; В) Северин Наливайко;

Б) Іван Підкова; Г) Тарас Трясило.

13. До якого архітектурного стилю належить каплиця Боїмів у Львові:

А) ренесанс; В) ампір;

Б) готика; Г) бароко.

14. Який з цих колегіумів XVIII століття був відкритий першим:

А) Глухівський; В) Чернігівський;

Б) Переяславський; Г) Харківський.

15. Хто є автором скульптурної композиції Святого Юрія на фасаді собору Святого Юра у Львові:

А) Й. Шедель; В) Я. Погребняк;

Б) І. Григорович-Барський; Г) Й. Пінзель.

16. За чиїм наказом на території Правобережної України, приєднаної до Російської імперії, замість намісництв були створені губернії:

А) Катерини II; В) Олександра I;

Б) Павла I; Г) Олександра II.

17. У якому місті було створено «Товариство об'єднаних слов'ян»:

А) Тульчині; В) Звягелі;

Б) Житомирі; Г) Чернігові.

18. Хто вперше видав друком «Історію русів»:

А) В. Татищев; В) А. Скальковський;

Б) І. Срезневський; Г) О. Бодянський.

І. Визначте спільні та відмінні ознаки програмних документів Кирило-Мефодіївського товариства та «Руської правди» П.Пестеля.

Максимум 12 балів

ІІ. Розв'яжіть задачі, давши короткі відповіді на запитання.

Чому промисловий переворот в усіх європейських країнах починався у легкій промисловості?

Чому після реформи 1861 р. розміри селянських наділів у Наддніпрянській Україні скоротились на 15-20%?

Максимум балів б (2х3)

ІІІ. Впізнайте історичних діячів і дайте відповідь на запропоноване питання:

«Один народився в панськім будинку з теплого попелу, другий - у мужицькій хаті з гарячої криці. Той, кого послали верхи, зробився найдорожчою перлиною в тріумфальнім поході чужого народу, той же, кого породили низи, став окрасою й обороною своєї нації» (М.Міхновський). Чому лише один із двох геніальних синів українського народу дійшов туди, куди був посланий?

Максимум балів (1 + 1)=2+2=:4.

IV. Назвіть по 2 найважливіші події з історії України, які відбувалися після подій всесвітньої історії, визначених у першому стовпчику, але раніше, ніж події, визначені у третьому стовпчику.

Події всесвітньої історії	Події історії України	Події всесвітньої історії
Початок Французької революції		Віденський конгрес
Доктрина Монро		Закінчення Кримської війни
Скасування кріпосного права в Російській імперії		Другий похід Гарібальді на Рим

Максимум балів 6 (3х2)

V. **Розгляньте історичні карти. Впізнайте країну, що її зображено на тих картах.** Визначте, який період історії впізнаної країни проілюстровано на кожній карті. Заповніть легенди карт, вказуючи необхідні умовні позначення.

Впізнання теми – 1 бал. Визначення періодів – 2 бали. Заповнення карт – 3 бали за кожну карту. Усього – 9 балів.

Періоди історії впізнаної країни	Назва країни
Карта 1	
Карта 2	

КАРТА 1 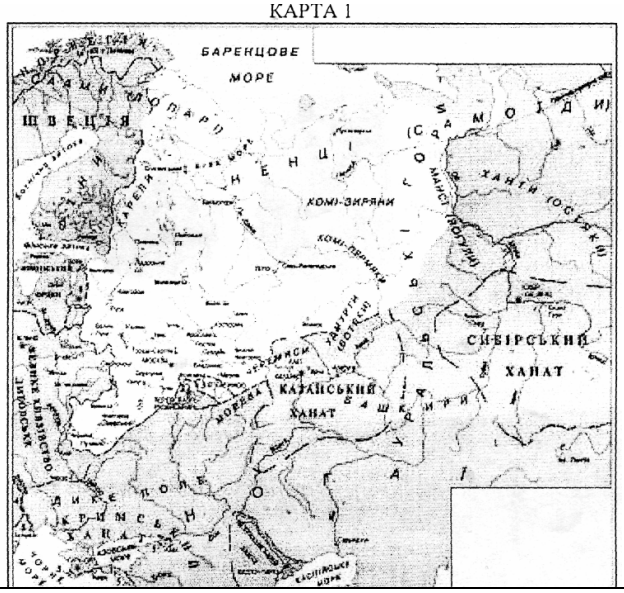 	Умовні позначки
КАРТА 2 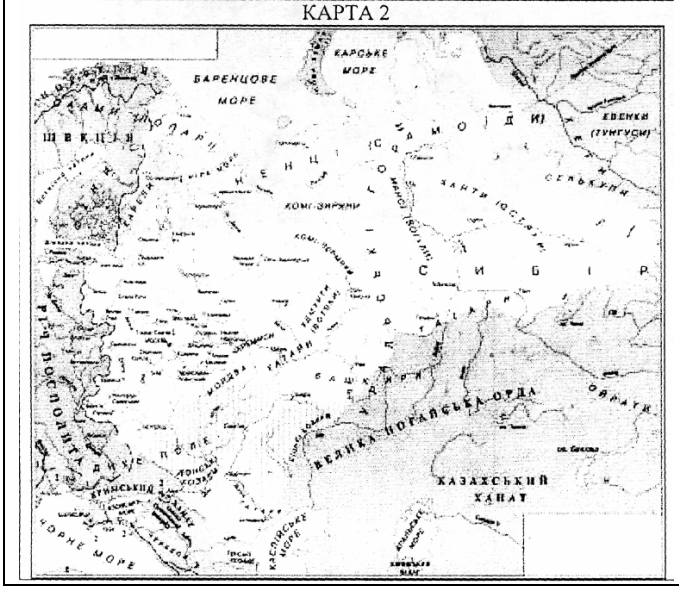 	Умовні позначки

VI. Визначте (за портретами), кому належать вислови-гасла та прокоментуйте їх (наголосивши на актуальності):

1) «Italia fara dase» («Італія впорається сама»).

2) «Ni Dieu, ni maitre» («Ні Бога, ні пана»).

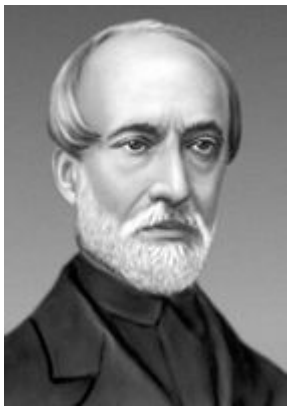

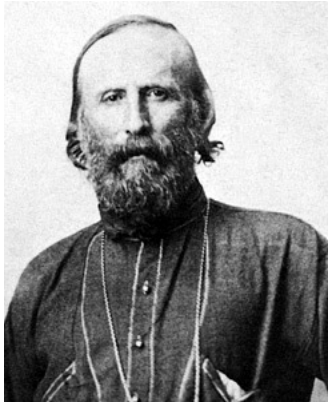

Максимум балів (2+5+5)х2=24.

VII. Який епізод російсько-польської війни 1830-1831 рр. відображено на картині художника В. Косака «Совинський в окопах Волі»? Що спонукало поляків до збройних повстань проти Росії в кожному поколінні, починаючи з XVIII ст.?

Максимум балів 12+12 =24.

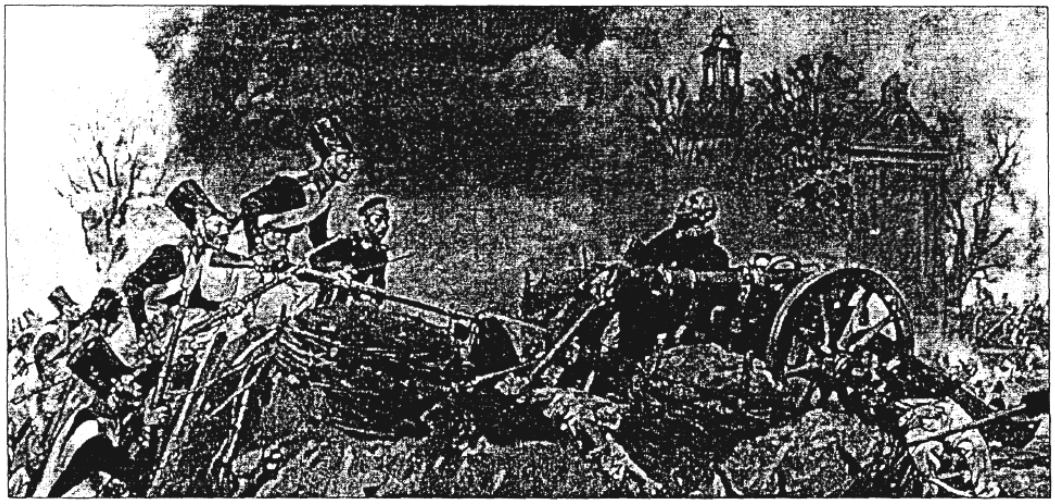

VIII. Серед причин Полтавської трагедії 1709 року Євген Маланюк називав, між іншими, такі: «Під Полтавою Карло XII мав 27 літ, Петро I – 37, а Мазепа – щонайменше 70 а той усі 80». Звідси дослідник робив висновок: «Такий вік може бути благословенний для кабінетного політика, але для чинного полководця тих часів, хоч би й надгеніального, такий вік був, без сумніву, катастрофа!».

Чи поділяєте Ви цей висновок? Чи існує, на вашу думку, залежність успіхів у політиці, дипломатії, військовій справі від віку діючих осіб? Наведіть приклади на підтвердження Ваших роздумів.

Максимум балів 3х12=36.

XI. Які історичні твори вплинули на світогляд Т. Шевченка? Як цей вплив відбився в творчості Великого Кобзаря?

Максимум балів 3х4 + 12=24.

10 клас

ТЕСТИ

(Максимум балів 18)

1. Давньоєгипетське Пер-0 грецькою звучало як фараон, що означає цей титул у перекладі:

   А) «Великий дім»; В) «Сонцесяйний»;

   Б) «Володар володарів»; Г) «Підкорювач ріки».

2. Закони Хаммурапі було викарбовано на великому полірованому стовпі з чорного каменю. У якому музеї він зберігається зараз:

   А) Британський музей; В) Лувр;

   Б) Прадо; Г) Ермітаж.

3. Скільки воїнів, без кінноти та супроводу, входило до складу римського легіону:

   А) 4000; В) 3500;

   Б) 4200; Г) 5000.

4. Хто з єгипетських фараонів уклав перший в історії людства мирний міжнародний договір, відомості про який дійшли до нашого часу:

   А) Тутмос III; В) Яхмос I;

   Б) Тутанхамон; Г) Рамзес II.

5. У якій сучасній області України розташовані залишки давньогрецького поліса Ольвія:

   А) Крим; В) Миколаївська;

   Б) Одеська; Г) Херсонська.

6. Яке з цих слов'янських племінних об'єднань розселилося між нижніми течіями Дністра і Прута аж до Чорного моря:

   А) тиверці; В) волиняни;

   Б) уличі; Г) білі хорвати.

7. Котрий з цих київських князів був фундатором Михайлівського Золотоверхого собору:

   А) Ярослав Мудрий; В) Святополк II Ізяславич;

   Б) Володимир Мономах; Г) Всеволод I Ярославич.

8. Хто з цих князів був страчений в Орді за відмову брати участь в язичницькій церемонії і у подальшому зарахований православною церквою до лику святих:

А) Данило Галицький; В) Михайло Чернігівський;

Б) Олександр Невський; Г) Ярослав Суздальський.

9. У якому місті 1430 року відбувся з'їзд монархів Центральної та Східної Європи:

А) Львів; В) Вільно;

Б) Краків; Г) Луцьк.

10. Як на українських землях у ХІУ-ХУ столітті називався сход сільської громади:

А) копа; В) сейм;

Б) рада; Г) віче.

11. У якому стилі споруджені Троїцька церква Густинського монастиря та Спасо-Преображенська церква у Великих Сорочинцях:

А) класицизм; В) бароко;

Б) ампір; Г) готика.

12. Хто автор малюнка «Смерть Богдана Хмельницького», виконаного у 1832-1837 роках:

А) Т. Шевченко; В) К. Брюллов;

Б) К. Трутовський; Г) І. Сошенко.

13. Кого було обрано наказним гетьманом після арешту Б. Хмельницького кримським ханом в ході битви під Берестечком:

А) М. Кривоноса; В) М. Пушкаря;

Б) І. Богуна; Г) М. Кричевського.

14. Як називалися наймані піхотні козацькі полки, створені П. Дорошенком, які виконували функції особистої гвардії гетьмана:

А) пікінери; В) сердюки;

Б) компанійці; Г) драгуни.

15. Хто був ініціатором першого з'їзду діячів української культури, науки та освіти, що відбувся у Львові в жовтні 1848 року:

А) Я. Головацький; Б) Л. Кобилиця;

В) М. Лучкай; Г) М. Устиянович.

16. За життя Т. Шевченка цінували як майстра гравюри. Відомо, що його перша гравюра була ілюстрацією до твору В. Шекспіра. Якого саме:

А) «Гамлет»; В) «Отелло»;

Б) «Король Лір»; Г) «Макбет».

17. Емблемою республіканської партії США є слон. А хто зображений на емблемі демократів:

А) тигр; В) віслюк;

Б) лев; Г) кінь.

18. Вільгельм фон Габзбург-Лотрінген - австрійський архикнязь, поет, полковник армії УНР. Під яким псевдонімом він відомий як полковник УСС:

А) Олесь Тихий; В) Віктор Грім;

Б) Тарас Чупринка; Г) Василь Вишиваний.

I. Визначте спільні та відмінні ознаки воєнних дій на Східному та Західному фронтах першої світової війни.

Максимум 12 балів

II. Розв'яжіть задачі, давши короткі відповіді на запитання.

1. Чому, коли з кінця XIX ст. із західноукраїнських земель розпочалася трудова еміграція українців за океан, подібного процесу не спостерігалось у Наддніпрянській Україні?

2. Чому Другий зимовий похід Армії УНР став останньою спробою українсько- державницьких сил здобути незалежність України у 1917-1921 рр.?

Максимум балів 6 (2х3)

III. Впізнайте історичних діячів і дайте відповідь на запропоноване питання:

Обидва були генералами царської армії, обидва повернулися під час революції 1917 р. на службу батьківщині. Чому першому не вдалося зробити те, що зробив другий; забезпечити незалежність існування рідної держави?

Максимум балів (1+1)= 2+3=5.

IV. Назвіть по 2 найважливіші події з історії України, які відбувалися після подій всесвітньої історії, визначених у першому стовпчику, але раніше, ніж події, визначені у третьому стовпчику

Події всесвітньої історії	Події історії України	Події всесвітньої історії
Верденська битва		Комп'єнске перемир'я
Севрський мирний договір		«План Дауеса»
Встановлення режиму «санації»		«Соляний похід»

(Максимум балів б (3х2))

V. Розгляньте історичні карти. Впізнайте країну, що її зображено на тих картах. Визначте, який період історії впізнаної країни проілюстровано на кожній карті. Заповніть легенди карт, вказуючи необхідні умовні позначення.

Впізнання теми – 1 бал. Визначення періодів –2 бали. Заповнення легенд карт – 3 бали за кожну карту. Всього – 9 балів.

Періоди історії впізнаної країни Карта 1 Карта 2	Назва країни
	Умовні позначки
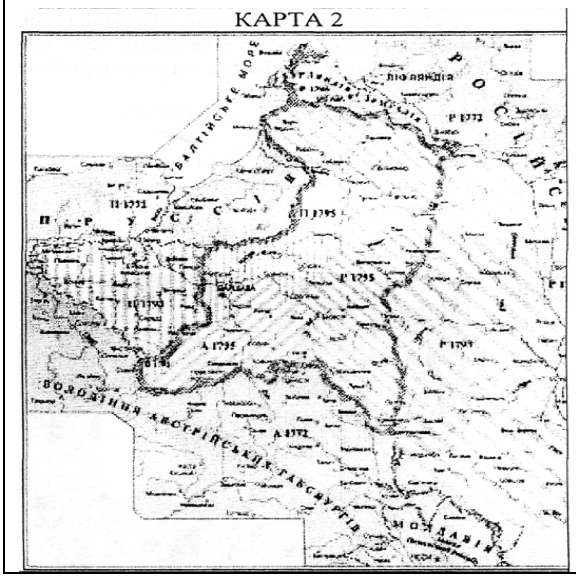	Умовні позначки

VI. Визначте (за портретами), кому належать вислови та прокоментуйте їх (наголосивши на актуальності):

1) «Питання «Що робити?» більше не повинне нас турбувати - воно вже давно розв'язане. Робіть революцію!».

2) «Битва - то одне рівняння, але з багатьма невідомими».

Максимум балів (2+5+5)х2=24.

VII. **На картині А. фон Вернера зображена подія, трактована англійським істориком Н. Дейвісом як «Європейська згода».** Зображені: Карої, Горчаков, Бенджамін Дізраелі, Андраші, фон Бісмарк, Шувалов, Мехмет Алі. Яка справжня назва картини? Яке місце значення цієї події в. історії?

Максимум балів 12+12=24.

VIII. 12 лютого 1918 року на IV обласному з'їзді рад Донецько-Криворізького-басейну в Харкові більшовиками було проголошено Донецько-Криворізьку республіку.

З яким наміром її створювали? Яку роль в цій історії відіграв радянський уряд Росії, очолюваний Леніним? Як слід оцінювати тодішній більшовицький сепаратизм з позицій сьогодення?

Максимум балів 3х12=36.

XI. Які історичні твори вплинули на світогляд Т. Шевченка? Як цей вплив відбився в творчості Великого Кобзаря?

Максимум балів 3х4+12=24.

11 клас

ТЕСТИ

(Максимум балів 18)

1. Де в Україні створено перший підземний музей трипільської культури:

   А) Переяслав; В) Вертеба;

   Б) Трипілля; Г) Київ.

2. Столицею об'єднаної держави Верхнього та Нижнього Єгипту близько 3000 р. до н.е. стало місто:

   А) Мемфіс; В) Абідос;

   Б) Фіви; Г) Саїс.

3. Цивілізацію кінця II - середини I тис. до н.е., що виникла у долині річки Ганг у Північно-Східній Індії називають:

   А) Ведійською; В) Дравідською;

   Б) Індійською; Г) Буддійською.

4. Найпопулярнішим одягом давніх греків були довгі сорочки з вовни або льону, які називалися:

   А) тоги; В) туніки;

   Б) хітони; Г) гіматії.

5. Про яку подію античності її учасник писав: «Разом з тілами полеглих при було зарито і свободу греків».:

   А) битва при Фермопілах; В) битва при Гавгамелах;

   Б) битва при Марафоні; Г) битва при Херонеї.

6. «Руську правду» поділяють на три редакції: коротку, поширену та скорочену. Який історик виявив коротку редакцію правди у Новгородському літописі:

   А) В. Татищев; В) М. Грушевський;

   Б) Н. Карамзін; Г) І. Болтін.

7. Яке з цих слов'янських племінних об'єднань розселилося між нижнім Дністром, Південним Бугом і Дніпром:

   А) древляни; В) дуліби;

   Б) тиверці; Г) уличі.

8. Як на Русі називалася техніка виготовлення прикрас з крученого, срібного або золотого дроту:

А) зернь; В) перегородчата емаль;

Б) скань; Г) скруч.

9. Хто з цих руських князів мав найбільше дітей:

А) Володимир Мономах; В) Ярослав Мудрий;

Б) Всеволод Велике Гніздо; Г) Володимир Великий.

10. Яке місто було центром Подільського воєводства у Речі Посполитій:

А) Кам'янець; В) Хотин;

Б) Брацлав; Г) Бар.

11. Хто 1615 року заснував друкарню у Києво-Печерській лаврі:

А) Петро Могила; В) Іов Борецький;

Б) Єлисей Плетенецький; Г) Захарій Копистенський.

12. Складається з двох частин: у першій описуються події від 1648 до 1660 років, у другій від 1660 до 1700 років. Дійшов до нас пошкоджений, без закінчення і з прогалинами, особливо в першій частині. Рукопис супроводжено десятьма портретами гетьманів, містить безліч промов та листів гетьманів. Починається словами «Сказання про війну козацьку з поляками.». Про який твір йде мова:

А) «Літопис Самовидця»; В) Літопис Самійла Величка;

Б) Літопис Григорія Граб'янки; Г) «Хроніка з літописців стародавніх».

13. Композитор, член Болонського філармонічного товариства, перебуваючи в Італії, написав оперу «Демофонт», вистави якої відбувалися з великим успіхом. Про кого йде мова:

А) Максим Березовський; В) Дмитро Бортнянський;

Б) Артемій Ведель; Г) Яків Погребняк.

14. Один із засновників та ідейний натхненник харківського гуртка поетів-романтиків. Протягом 1833-1838 рр. у Харкові видавав «Запорожскую старину». Про кого йде мова:

А) Петро Гулак-Артемовський; В) Микола Костомаров;

Б) Дмитро Яворницький; Г) Ізмаїл Срезневський.

15. З 1874 р. широкого розмаху в Російській імперії набуло «ходіння в народ» під гаслами «Земля і воля народові!». Хто був ідеологом подібних акцій:

А) Петро Ткачов; В) Петро Лавров;

Б) Віра Засулич; Г) Михайло Бакунін.

16. Вона була першою жінкою в Україні та Росії, якій Харківський університет присудив учений ступінь почесного доктора наук у 1910 році:

А) Олександра Єфименко; В) Марія Складовська-Кюрі;

Б) Софія Ковалевська; Г) Ольга Кобилянська.

17. «Зі смертю скінчилася ціла течія національного українського більшовизму, що щиро вірила в ленінізм, в інтернаціоналізм, у рівність усіх націй, в ідеальний Союз РСР. Цю течію залізною п'ятою розчавив могутній російський бюрократичний шовінізм, що саме наступав по всьому фронту в Україні в особі Павла Постишева». Про кого йде мова:

А) Микола Скрипник; В) Володимир Винниченко;

Б) Микола Хвильовий; Г) Станіслав Косіор.

18. «О 3-й годині 30 хвилин ранку підійшли до степового аулу Ойсул. Ми заходили в хати й оголошували: «Іменем радянської влади! За зраду Батьківщини ви виселяєтесь в інші райони Радянського Союзу». Операція була підготовлена блискуче: в аул прибуло стільки новеньких американських «фордів» і «студебеккерів», що вони вивезли все населення за одну ходку до найближчої залізничної станції». Коли відбулася описана подія:

А) грудень 1943 р.; В) травень 1944 р.;

Б) січень 1944 р.; Г) вересень 1944 р.

I. **Визначте спільні та відмінні ознаки італійського та японського «економічних див».**

Максимум 12 балів

II. Розв'яжіть задачі, давши короткі відповіді на запитання.

1. Чому південноукраїнські землі набули особливого значення для російського уряду в першій половині XIX ст.?

2. Чому Парламентською Асамблеєю ОБСЄ 23 серпня названо Загальноєвропейським Днем пам'яті жертв сталінізму та нацизму?

Максимум балів б (2х3)

III. Впізнайте історичних діячів і дайте відповідь на запропоноване питання:

Обидва командували мільйонними арміями, які зіткнулися в смертельному двобої влітку 1941 р. на території України. Чому при величезній перевазі першого, перемогу святкував другий?

Максимум балів (1 +1)2+3=5

VI. Назвіть найважливіші події з історії України, які відбувалися після подій всесвітньої історії, визначених у першому стовпчику, але раніше, ніж події, визначені у третьому стовпчику

Події всесвітньої історії	Події історії України	Події всесвітньої історії
Радянсько-німецький пакт про ненапад		Вступ у Другу світову війну США
Прийняття закону Тафта-Хартлі		«Празька весна»
Об'єднання Німеччини		Підписання Маастрихтської угоди

Максимум балів б (3х2)

V. **Розгляньте історичні карти.** Впізнайте країну, що її зображено на тих картах. Визначте, який період історії впізнаної країни проілюстровано на

кожній карті. Заповніть легенди карт, вказуючи необхідні умовні позначення.

Впізнання теми – 1 бал. Визначення періодів –2 бали. Заповнення легенд карт – 3 бали за кожну карту. Всього – 9 балів.

Періоди історії впізнаної країни Карта 1 Карта 2	Назва країни
КАРТА 1 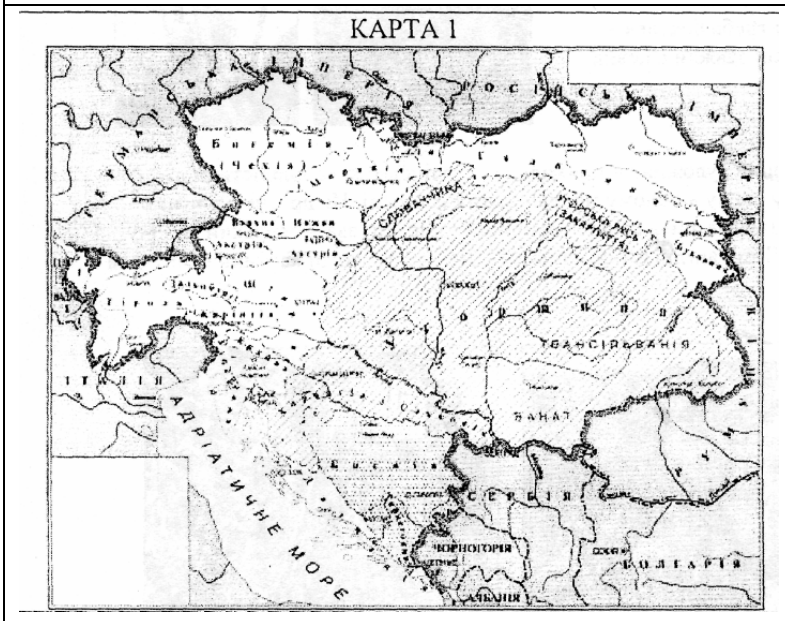 	Умовні позначки
КАРТА 2 	Умовні позначки

VI. Визначте (за зображеннями), кому належать вислови та прокоментуйте їх (наголосивши на актуальності):

1) «Єдине, чого нам треба боятися – самого страху».

2) «У великої брехні завжди є певна сила, шо змушує нас вірити».

Максимум балів (2 + 5+5)х2=24.

VII. Розгляньте ілюстрації. На першій художник - прихильник сталінського «соціалістичного реалізму» зображує ідилічну уявну сцену в одному молдавському колгоспі. На другій художник -німець, що 1953 р. втік з НДР, намалював зліва концентраційний табір, справа - близький до кічу образ споживацького суспільства. Чому англійський історик Н. Дейвіс назвав ці картини «Ошукана Європа» і «Поділена Європа»?

Максимум балів 2х12=24.

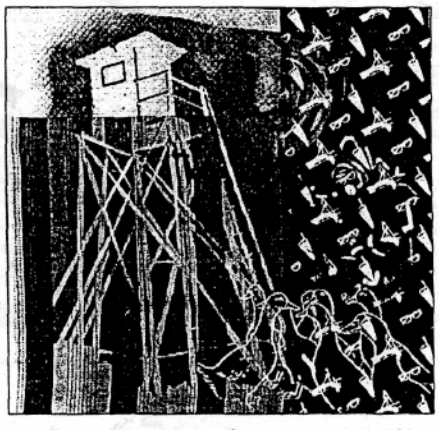

VIII. Прочитайте свідчення.

1) Американський журналіст Е. Сноу, який відвідав Україну майже одразу після вигнання німців, у своєму звіті зробив такий висновок: «Уся ця титанічна боротьба, що її деякі схильні скинути з рахунку на якусь «славу Росії», була насправді – і в багатьох аспектах – насамперед боротьбою, запеклою війною України, яка їй коштувала багатьох болючих втрат. <.> Жодна інша країна Європи не зазнала подібного руйнування

міст, промисловості, сільськогосподарських угідь, загибелі стількох людей» (стаття «Україна сплачує за своїм рахунком». Saturday Evening Post. 1945. Jan.27).

2) 16 грудня 2010 року, під час традиційного щорічного спілкування з громадянами в прямому ефірі, відповідаючи на питання одного з росіян, Президент Російської Федерації В. Путін заявив: «Я дозволю з вами не погодитись, коли ви зараз сказали, що якби ми були розділені [з Україною], ми не перемогли б у війні. Ми все одно перемогли б, тому що ми країна переможців». Які факти свідчать про те, що саме Україна була центральною ареною війни? Чим пояснити величезні людські й матеріальні втрати республіки? Як слід оцінювати твердження нинішнього російського керівництва, що війна була б виграна і без участі України?

Максимум балів 3 х І2=36.

XI. Які історичні твори вплинули на світогляд Т. Шевченка? Як цей вплив відбився в творчості Великого Кобзаря?

Максимум балів 3х4+12=24

ПАМ'ЯТКА
УЧАСНИКАМ ВСЕУКРАЇНСЬКИХ ЗМАГАНЬ З ІСТОРІЇ

Пам'ятка № 1. Про що слід пам'ятати, працюючи над історичною картою

1. Прочитайте назву карти, визначте, які території та період відбиті на ній.
2. Чітко сформулюйте завдання, яке стоїть перед вами (визначення територій, державних кордонів країн, місць, де відбувались історичні події тощо).
3. Зверніть увагу на умовні позначки, які допоможуть виконати завдання (забарвлення територій, позначення міст, місць історичних подій, поховань тощо), користуючись ними, спробуйте прочитати легенду карти.
4. Для повноти відповіді використовуйте матеріали підручника, хрестоматій, атласів та інших джерел.
5. Систематизуйте отриману інформацію й виконайте завдання.
6. Під час групової роботи з картою стояти перед нею й показувати об'єкти потрібно так, щоб усі присутні бачили показуване й розуміли логіку показу.

Пам'ятка № 2. Про що слід пам'ятати, працюючи з контурною картою

1. Прочитайте назву контурної карти та завдання до неї.
2. Визначте кордони територій, з якими вам доведеться працювати, обведіть їх простим олівцем.
3. Відмінність між територіями (кордони держав, племен тощо) позначте використовуючи різні кольори або типи заштрихування.
4. Нанесіть потрібні умовні позначки (місця битв, поховань, історичних пам'яток тощо).
5. За потреби позначте стрілками пересування, характерні для того періоду (рух льодовика, міграції, пересування армій тощо).
6. Переконайтеся, що всі поставлені перед вами завдання виконані.

Пам'ятка № 3. Як давати визначення поняттю

1. Знайдіть найзагальнішу (родову) ознаку.
2. Встановіть основну (видову) відмінність.
3. Сформулюйте з цих двох елементів визначення поняття.

Пам'ятка № 4. Як порівнювати

1. Подумайте, за яким планом можна порівняти явища, які вивчаються.
2. Встановіть їх загальні сутнісні ознаки.
3. Визначте істотну відмінність між ними.
4. Зробіть висновок, що випливає з порівняння.

Пам'ятка № 5. Як будувати докази

1. З'ясуйте та сформулюйте думку, яку треба довести.
2. Наведіть та поясніть припущення (аргументи), що підтверджують цю думку.
3. Зробіть висновок, який завершує й узагальнює докази.

Пам'ятка № 6. Як розв'язувати пізнавальні задачі

1. Уважно прочитайте умову задачі та запам'ятайте запитання до неї.
2. Почніть обмірковувати запропоновані умови (слово за словом, рядок за рядком) та визначте, що вони дають для відповіді на запитання.
3. Подумайте, чи не є суперечливою інформація в умовах задачі, чи не вказує щось з цієї інформації на інше з умови.
4. Якщо в умові бракує інформації, згадайте, що ви знаєте з теми задачі, і подумайте, що з цих знань може допомогти її розв'язанню.
5. Обов'язково доведіть своє розв'язання. Якщо з умов задачі випливає декілька висновків, кожен з них треба обґрунтувати. Перевірте, чи готові ви зрозуміло й впевнено викласти докази.
6. Перевірте, чи є ваш розв'язок відповіддю на запитання саме цієї задачі; чи є ваша відповідь повною, чи немає в ній зайвого, що не стосується запитання задачі.

7. Ще раз перевірте, чи всю інформацію умови задачі ви врахували.
8. Перевірте, чи всі можливі висновки щодо суті запитання задачі зроблено та аргументовано.

Пам'ятка № 7. Як працювати з планами

Як скласти простий план

1. Уважно прочитайте текст параграфа.
2. Починайте складати план тільки тоді, коли усвідомите зміст прочитаного цілком.
3. Визначте найважливіші думки й розподіліть матеріал на основні змістові частини.
4. Придумайте назву до кожної з них.
5. Перевірте, чи розкриває план зміст параграфа, чи допомагає засвоїти його, уявити картину історичних подій, зрозуміти та усвідомити їхні причини, зробити висновки.

Як скласти розгорнутий план

1. Ознайомтеся зі змістом параграфа.
2. Уважно перечитайте його, поміркуйте, на скільки змістових частин варто поділити текст.
3. Визначте основну думку кожної з частин та дайте їм заголовки, які втілюють цю думку.
4. Поділіть змістовні частини на окремі елементи (елементарні частини), виділіть у кожній ключові слова, поділіть на підпункти, дайте назву кожному підпункту.
5. Перечитайте план, пригадайте назву кожної частини та підпункту, встановіть відповідність між ними за ключовими словами.

Як скласти складний план

1. Уважно прочитайте матеріал.
2. Розділіть його на основні змістові частини (пункти) та дайте їм назви.
3. Поділіть на логічні частини (підпункти) зміст кожного пункту та дайте йому назву.
4. Перевірте, чи не збігаються пункти або підпункти плану, чи цілком передано в них зміст матеріалу.

Пам'ятка № 8. Як порівнювати різні оцінки історичних явищ

1. Визначте сутність кожної оцінки історичної події або явища.
2. Спробуйте з'ясувати, на що спирався автор, даючи свою оцінку, та визначте об'єктивність його висновків.
3. Проаналізуйте наведені аргументи та логіку доказів.
4. Зробіть свій вибір на користь однієї з наведених оцінок та поясніть його.

Пам'ятка № 9. Як аналізувати твори мистецтва

1. Назвіть автора (якщо він відомий) та час створення твору (історичний період, століття).
2. До якого виду мистецтва належить твір та який його жанр: скульптура, живопис (пейзаж, портрет, ікона), архітектура.
3. Сюжет та ідея твору: хто зображений (що зображено) на передньому плані, на задньому плані, інтер'єр приміщення та інше, яку ідею хотів втілити автор.
4. Засоби вираження (об'ємність, пропорції, перспектива, кольори).
5. Напрямок та стиль (готика, бароко тощо).

Пам'ятка № 10. Як аналізувати історико-архітектурні споруди (комплекси споруд)

1. Назвіть споруду (комплекс споруд), визначте її (його) призначення, укажіть, де розташовані, хто архітектор.
2. Встановіть, у який період історії було створено.

3. Схарактеризуйте архітектурний стиль (стилі), історичне значення.
4. Передайте своє враження про історичну пам'ятку.
5. Ваш висновок щодо можливості зарахування історичної пам'ятки (комплексу споруд) до найвидатніших.

Пам'ятка № 11. Як аналізувати твори художнього мистецтва

Як «читати» картину

1. Уважно роздивіться репродукцію (картину). Визначте її жанр, автора. Чи знаєте ви, де зберігається її оригінал (країна, картинна галерея, приватна колекція).
2. Визначте, який період історії зображений на полотні. На якій підставі зроблено цей висновок? Що ви знаєте про цю епоху, подію, особистість, людей?
3. Спробуйте визначити авторський задум.
4. Згадайте, що ви знаєте про героїв картини.
5. Визначте, що ви знаєте про історію створення картини.
6. Узагальніть, як знайомство з картиною розширило ваші знання про епоху.

Як скласти оповідання за картиною

1. Уважно роздивіться картину, подумайте над темою оповідання.
2. Складіть план оповідання.
3. Укажіть час, місце дій, зображених на картині подій.
4. Розкажіть про зображених на картині людей, опишіть їхню зовнішність, дії.
5. Опишіть предмети, що характеризують епоху.
6. Оповідання завершіть висновком, висловіть своє ставлення до зображеного.

Як аналізувати художній портрет історичного діяча

1. 1.Уважно роздивіться портрет, визначте особистість зображеного, характер живописного твору щодо техніки (портрет, гравюра, малюнок, фото, мініатюра, фреска, ікона) та автора твору.
2. Згадайте, які стилі, напрямки домінували в той час у мистецтві та в якій манері працював майстер.
3. Визначте, чому художник зобразив цю особистість саме так. Чи можна за рисами зображеного на портреті встановити його характер, становище, яке він посідає в суспільстві, ставлення художника до свого героя?
4. Згадайте, що ви знаєте про зображеного та його епоху.

Пам'ятка № 12. Аналіз пам'ятника історичному діячеві

1. Визначте, кому присвячений, де споруджений цей пам'ятник та хто його автор.
2. Встановіть, у якій період історії його створено.
3. Вкажіть стиль та опишіть архітектурні деталі пам'ятника.
4. Висловіть своє враження про нього.
1. 5.Згадайте, що ви знаєте про людину, пам'ятник якій досліджуєте. Спробуйте дізнатися про цю особистість із довідкової, історичної та художньої літератури.

Пам'ятка № 13. Як писати творчу роботу

1. Уважно прочитайте текст завдання, обміркуйте його сенс.
2. Пригадайте найважливіші з вивченого з цієї проблеми, подумайте, як можна використати ці знання. Пригадайте факти, відберіть основне.
3. Складіть план майбутньої роботи, відповідно до нього починайте виконувати творче завдання. У роботі мають бути чітко виділені вступ, основна частина та закінчення.
4. Визначте основні поняття й розкрийте їх. Обов'язково використовуйте історичні терміни, географічні назви, власні імена. Покликання на авторитетну думку – це не доказ, за можливості використовуйте

джерельну базу, проаналізуйте, як проблему висвітлено в історичній літературі в різні періоди.

5. Свою роботу будуйте в логічній і хронологічній послідовності, не відхиляючись від основної думки та теми.
6. Умійте аргументовано обстоювати свою позицію.
7. Чітко і конкретно формулюйте свої думки.
8. Не зловживайте цитатами, але використовуйте їх для уточнення та підтвердження своїх думок.
9. Пишіть чітко, образно, яскраво, конкретно. Розраховуйте свій час.
10. Подумайте над висновками. Чи відповідають вони наведеним фактам.
11. Після написання перевірте всю роботу. Зважте, чи змогли розкрити суть питання, виправте недоліки (повтори, орфографічні й граматичні помилки, описки).

УСПІХІВ!

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ З ПРОВЕДЕННЯ ІІІ ЕТАПУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ УЧНІВСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ З ІСТОРІЇ

У ІІІ етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії 07-08 лютого 2015 року взяли участь учні 8-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, що стали переможцями ІІ етапу олімпіад і включені до складу команди району (міста).

	Міські ЗОШ	Сільські ЗОШ	Спеціалізовані	ПТНЗ	Всього
Брали участь у І етапі олімпіади (учнів)	2756	3630	1445	305	8136
Брали участь у ІІ етапі олімпіади	487	470	262	26	1245
Брали участь у ІІІ етапі олімпіади	26	26	47	1	100
Отримали дипломи на ІІІ етапі олімпіади	16	7	26	-	49
Учителі, що їх підготували	12	6	22	-	40

Загальна кількість учасників змагань у ІІІ (обласному) етапі становила 100 учнів: 8 клас – 14 учасників, 9 клас – 30 учасників, 10 клас – 27 учасників, 11 клас – 29 учасників, які вибороли 49 призових місць.

Серед них отримали дипломи І ступеня – 4 учасника, ІІ ступеня – 13 учасників, ІІІ ступеня – 32 учасника.

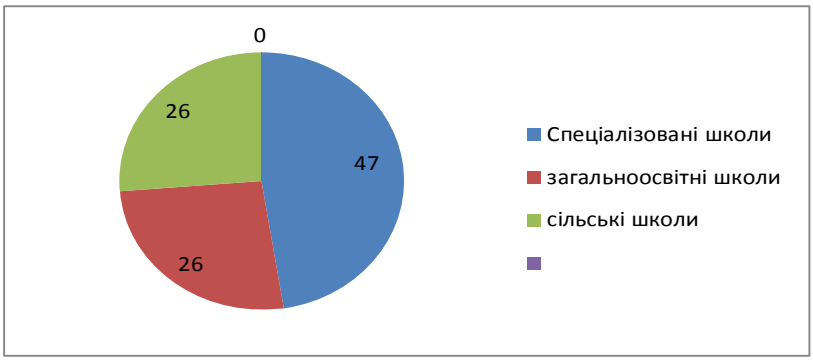

Мал. 1 (участь у III етапі ЗНЗ області)

За результатами III етапу олімпіади з історії спеціалізовані школи отримали – 53% від загальної кількості дипломів, загальноосвітні навчальні заклади – 32 %, сільські школи – 14,3 %.

Найкращі результати показали команди міст (районів):

- м. Шостки (6 учасників – 6 переможців) – 100%;
- Лебединського району (2 учасника – 2 переможця) – 100%;
- Путивльського району (1 учасник – 1 переможець) – 100%;
- м. Конотоп (5 учасників – 4 переможця) – 80%;
- м. Суми (8 учасників – 6 переможців) –75 %;
- м. Лебедин (4 учасника – 3 переможця) – 75%;
- Сумської обласної гімназії-інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей Сумської обласної ради (4 учасника – 3 переможця) – 75%;
- м. Глухів (7 учасників – 5 переможців) – 71%;
- Роменського району (3 учасника – 2 переможця) – 67%;

– Середино-Будський район (3 учасника – 2 переможця) – 67%;

– Кролевецький район (5 учасників – 3 переможця) – 60%;

– Тростянецький район (4 учасника – 2 переможця) – 50%;

– Державного ліцею-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» ім. І.Г. Харитоненка (8 учасників – 4 переможця) – 50%;

По одному призовому місцю отримали учні Буринського, Конотопського, Краснопільського, Липоводолинського районів та міст Ромни, Охтирка.

Окрім того, на клас вище виконували завдання та отримали призові місця:

– Лахмотов Костянтин Олексійович, учень 7 класу Сумської спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 7 м. Суми, виконував завдання за 8 клас (І місце).

– Півень Владислав Сергійович, учень 7 класу Сумської загальноосвітньої школа І-ІІІ ступенів № 21 м. Суми, виконував завдання за 8 клас (ІІ місце).

Жодного призового місця не отримали Білопільський, Великописарівський, Глухівський, Недригайлівський, Охтирський, Сумський, Шосткинський, Ямпільський райони.

Слід відзначити динаміку збільшення призових місць у 2014-2015 н.р. у ЗНЗ мм. Сум, Конотопа, Шостки,Сумської обласної гімназії-інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей Сумської обласної ради та зменшення у ЗНЗ м. Охтирці.

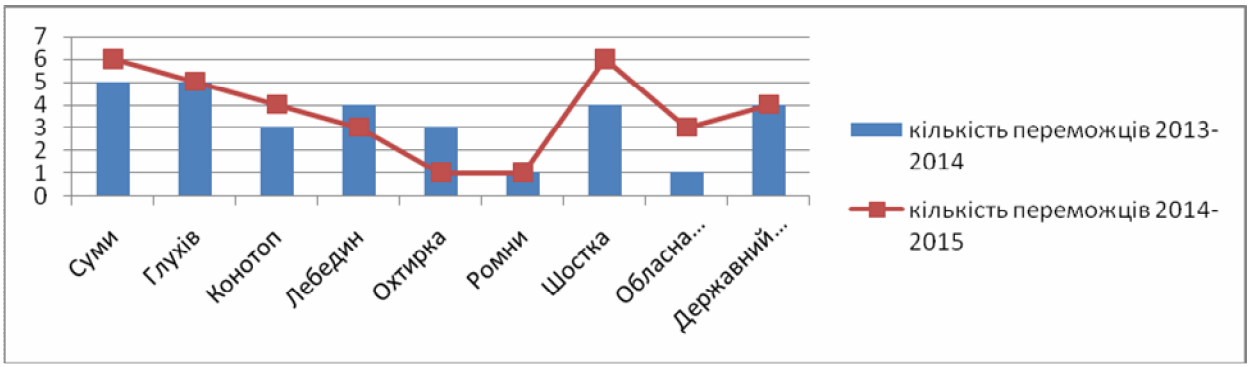

Динаміка кількості переможців

ІІІ етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

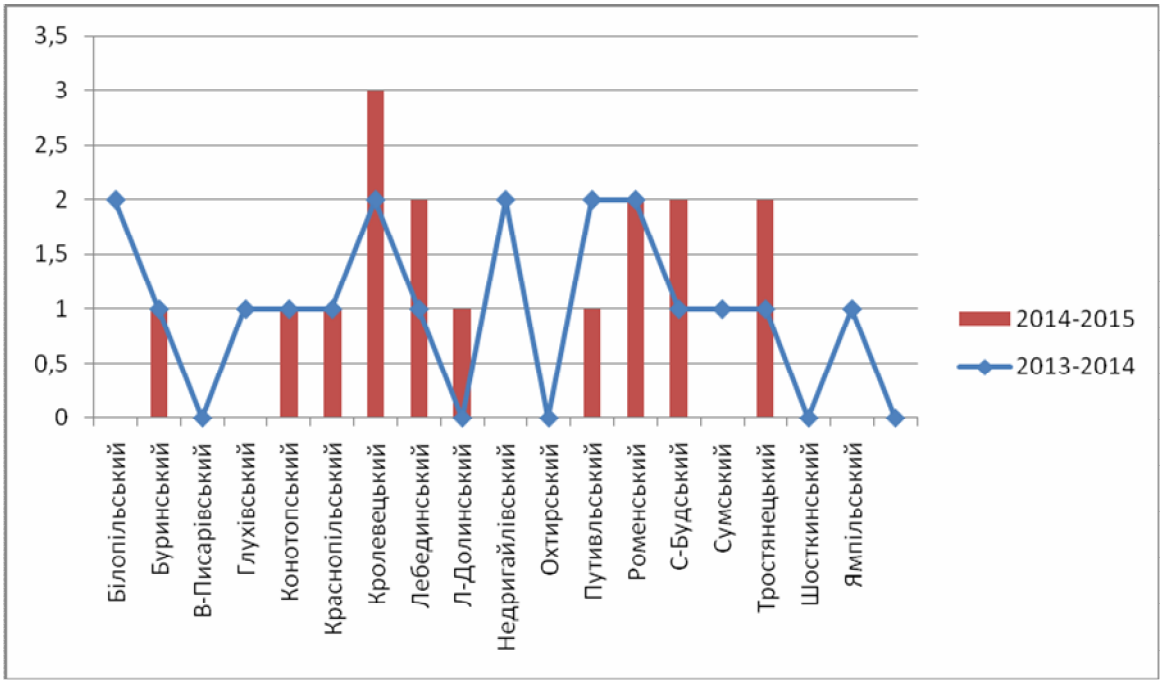

Динаміка кількості переможців

III етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

За період 2013-2014, 2014-2015 рр. не мають жодних призових місць В-Писарівський, Охтирський, Шосткинський райони. Слід посилити роботу з учнями.

Рейтинг міст (районів) області ІІІ етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

№ з/п	Район, місто	Кількість переможців			Сума балів	Кіл-ть учнів	Рейтинг	Місце
		І/5	ІІ/3	ІІІ/1				
1	Білопільський	-	-	-	-	3	0	11
2	Буринський	-	-	1/1	1	3	0,3	10
3	В.Писарівський	-	-	-	-	1	0	11
4	Глухівський	-	-	-	-	4	0	11
5	Конотопський	-	1/3	-	3	3	1	6
6	Краснопільський	-	-	1/1	1	2	0,5	9
7	Кролевецький	-	1/3	2/1	5	5	1	6
8	Лебединський		1/3	1/1	4	2	0,5	9
9	Л.Долинський	-	-	1/1	1	2	0,5	9
10	Недригайлівський	-	-	-	-	3	0	11
11	Охтирський	-	-	-	-	1	0	11
12	Путивльський	-	-	1/1	1	1	1	6
13	Роменський	-	-	2/1	2	3	0,7	8
14	С.-Будський	-	-	2/1	2	3	0,7	8
15	Сумський	-	-	-	-	4	0	-
16	Тростянецький	-	1/3	1/1	4	4	1	6
17	Шосткинський	-	-	-	-	2	0	11
18	Ямпільський	-	-	-	-	3	0	11
19	м. Суми	3/5	1/3	2/1	20	8	2,5	І
20	м. Глухів	-	1/3	3/1	6	7	0,86	7
21	м. Конотоп	-	1/3	3/1	6	5	1,2	5
22	м. Лебедин	-	2/3	1/1	7	4	1,75	ІІ
23	м. Охтирка	1/5	-	-	5	4	1,25	4
24	м. Ромни	-	-	1/1	1	3	0,3	10
25	м. Шостка	-	1/3	5/1	8	6	1,3	ІІІ
26	Обласна школа-інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей	-	1/3	2/1	5	4	1,25	4
27	Ліцей з підвищеною військовою підготовкою	-	2/3	2/1	8	8	1	6
28	ПТНЗ		-	-	-	1	0	11

Ступінь виконання завдань переможцями
ІІІ етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
2014-2015н.р.

клас	**І місце**		**ІІ місце**		**ІІІ місце**	
	бали	**%**	**бали**	**%**	**бали**	**%**
8 **122 б.**	68,5	56,1%	62-59	51-48,4%	55-49,5	45,1-40,5%
9 **163 б.**	123	75,46%	108-97	66,2-59,5%	92-69	56,4-42,3%
10 **164 б.**	92	56,09%	78-72	47,5-43,9 %	69-56	42,1-34,1 %
11 **168 б.**	121	72,0%	116-97	69-57,7%	93-82	55,3-48,8%

Ступінь виконання завдань у % показує, що учні виконали завдання в межах 50 %.

Найкращі результати за останні роки (2012-13н.р., 2013-2014 н.р., 2014-2015 н.р.) показали наступні навчальні заклади міст (районів):

№ з/п	Місто (район)	2012-2013 н.р. місце	2013-2014 н.р. місце	2014-2015 н.р.
1.	Сумська ЗОШ І-ІІІ ступенів № 12 м. Суми	ІІІ	ІІІ	ІІІ
2.	Глухівська ЗОШ І-ІІІ ступенів № 6 Глухівської міської ради	ІІІ	ІІ, ІІ, ІІІ	ІІІ,ІІІ,ІІІ
3.	Охтирська гімназія Охтирської міської ради	ІІІ	ІІІ	І
4.	Путивльська ЗОШ І-ІІІ ступенів № 1 імені Радіка Руднєва	ІІІ	ІІІ,ІІІ	ІІІ
5.	Павленківський НВК: ЗОШ І-ІІІ ступенів – ДНЗ Лебединської районної ради	ІІІ	І	ІІІ
6.	Конотопська гімназія Конотопської міської ради	ІІ,ІІІ	ІІІ	ІІ,ІІІ,ІІІ
7.	Лебединська ЗОШ І-ІІІ ступенів № 3 Лебединської міської ради	ІІІ	ІІІ	ІІ,ІІІ
8.	Сумська обласна гімназія-інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей Сумської обласної ради	І	ІІІ	ІІІ,ІІІ,ІІ

9.	Кролевецька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 2 ім. М. О. Лукаша Кролевецької районної ради Сумської області	ІІІ	ІІІ	ІІІ
10.	Роменська спеціалізована загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 1 ім. П.І. Калнишевського Роменської міської ради Сумської області	ІІ	І	ІІІ

Аналіз участі обласних шкіл-інтернатів показав:

Глухівська загальноосвітня школа-інтернат І-ІІІ ступенів ім. М.І. Жужоми Сумської обласної ради (3 учасника – 2 переможця) – 67 %**:**

– Савощенко Світлана Дмитрівна, учениця 9 класу (ІІ місце) – 108 б. (мах. 163 б.)
– Гавриленко Яна Яківна, учениця11 класу (ІІІ місце) – 85 б. (мах. 168 б.)

Державний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» імені І.Г. Харитоненка – 50 % (8 учасників – 4 переможця):

– Ігнатьєв Ігор Валерійович, учень 11 класу (ІІІ місце) – 90 б.(мах. 168 б.)
– Бузінов Олександр Олександрович, учень 10 класу (ІІ місце) – 78 б. (мах. 164 б.)
– Іщенко Олександр Олександрович, учень 9 класу (ІІ місце) – 97 б. (мах. 163 б.)
– Харченко Дмитро Валерійович, учень 8 класу (ІІІ місце) – 49,5 б. (мах. 122 б.)

Сумська обласна гімназія-інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей – 75 % (4учасник – 3 переможця):

– Міненко Андрій Володимирович, учень 8 класу (ІІ місце) –62 б. (мах. 122 б.)
– Бузовська Катерина Володимирівна, учениця 9 класу (ІІІ місце) – 95 б. (мах. 163 б.)
– Євдокимов Дмитро Володимирович, учень 10 класу, (ІІІ місце) – 63 б.(мах. 164 б.)

МЕНШЕ НІЖ 1/3 БАЛІВ ВІД ЗАГАЛЬНОЇ КІЛЬКОСТІ БАЛІВ НАБРАЛИ УЧНІ:

8 клас (мах. 122 б.)

Нінічук Владислава Вікторівна, учениця 8 класуЛебедівського навчально-виховного комплексу: загальноосвітня школа І-ІІ ступенів–дошкільний навчальний заклад Конотопської районної ради Сумської області (36 б.)

9 клас (мах. 163 б.)

Дегтяр Олександр Олександрович, учень 9 класу Шевченківського навчально-виховного комплексу: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів, дошкільний навчальний заклад "Суничка" Глухівської районної ради Сумської області (19 б.)

Сикал Вадим Олегович, учень 9 класу Кролевецької спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів№ 1 Кролевецької районної ради Сумської області (35 б.)

10 клас (мах. 164 б.)

Стеценко Євгенія Олександрівна, учениця 10 класу Буринської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 1 Буринської міської ради Сумської області (15 б.)

Сєлін Максим Сергійович, учень 10 класу Білопільської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 2 Білопільської районної ради Сумської області (38 б.)

Баня Катерина Андріївна, учениця 10 класу Ворожбянської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 3 Білопільської районної ради Сумської області (44 б.)

Кіяшко Юлія Михайлівна, учениця 10 класу Вільшанської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Недригайлівської районної ради Сумської області (23 б.)

Друзі Юлія Віталіївна, учениця 10 класу Бугруватської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Охтирської районної ради Сумської області (32 б.)

Кравченко Анна Євгенівна, учениця 10 класу Глинської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Роменської районної ради Сумської області (32 б.)

Чернова Дар'я Олегівна, учениця 10 класу Дружбівського навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад Ямпільської районної ради Сумської області (32 б.)

Сергієчко Єлизавета Сергіївна, учениця 10 класуКонотопської гімназії Конотопської міської ради Сумської області (30 б.)

Кифорак Денис Валерійович, учень 10 класу Державного ліцею-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» імені І.Г.Харитоненка (13 б.)

<u>11 клас (мах. 168 б.)</u>

Сімак Роман Олександрович, учень 11 класу Пустогородського навчально-виховного комплексу: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів, дошкільний навчальний заклад «Фіалка» Глухівської районної ради Сумської області (33 б.)

Троянова Анастасія Сергіївна, учень 11 класуРожковицького навчально-виховного комплексу: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад Середино-Будської районної ради Сумської області (52 б.)

Ганзюк Олександр Олександрович, учень 11 класу Охтирської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 1 Охтирської міської ради Сумської області (50 б.)

Лисак Олена Анатоліївна, учениця 11 класу Роменської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 7 Роменської міської ради Сумської області (31 б.)

Самолов Віктор Валерійович, учень Державного професійно-технічного навчального закладу «Шосткинське ВПУ» (21 б.)

Якісний склад журі з історії:

- кандидати історичних наук – 4
- старших викладачів – 1
- учителі ЗОШ – 6
- вчитель-методист – 2
- кандидат державного управління – 2

У роботі фахового журі працювали представники СумДУ, Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка (кафедра історії України), УАБС. З 13 членів журі – 5 з ВНЗ.

Учнів переможців ІІІ етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії **підготували вчителі, що мають наступні категорії, звання**:

- спеціаліст – 3 чол.
- І кваліфікаційну категорію – 4 чол.
- вищу категорію – 30 чол.
- звання «Старший вчитель» – 10 чол.
- звання «Вчитель-методист» – 7 чол.

Найбільшу кількість переможців ІІІ етапу олімпіади з історії підготували:

Ахмедзянова Тетяна Яківна, учитель історії, учитель-методист Глухівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 6 Глухівської міської ради (3 переможця);

Василенко Вячеслав Миколайович, учитель історії, спеціаліст І категорії Шосткинського навчально-виховного комплексу: спеціалізована школа І-ІІ ступенів – ліцей (2 переможці)

Зубко Володимир Павлович, учитель історії, учитель-методист Шосткинської гімназії (2 переможці)

Капліна Світлана Вікторівна, учитель історії Павленківського навчально-виховного комплексу: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад Лебединської районної ради (2 переможці)

Костюченко Наталія Вікторівна, учитель історії Сумської обласної гімназії -інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей Сумської обласної ради (2 переможці)

Давиденко Наталія Олександрівна, учитель історії, старший учитель Глухівської загальноосвітньої школи-інтернет І-ІІІ ступенів ім. І.М. Жужоми (2 переможці)

АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ УЧНЯМИ

Аналіз виконаних завдань олімпіади з **історії** свідчить, що з року в рік глибокі та системні знання показують учні спеціалізованих шкіл. Завдання з історії охоплюють питання всесвітньої історії та історії України. Складними для багатьох учнів 8-11 класів виявилися завдання, що потребують узагальнення історичного матеріалу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, визначення хронологічної послідовності, аналізу історичних документів. Учням бракує системних знань з історичної хронології, історичної картографії й особливо з джерелознавства.

До труднощів, які виникли під час виконання завдань серед учнів **8 класів**, слід віднести, те, що учні:

– не достатньо вміють робити порівняльний аналіз, визначати спільне та відмінне;

– при виконанні питання 2 учні обмежувалися загальними відповідями;

– учні не вміють формулювати власні судження.

Аналіз робіт восьмикласників засвідчує, що в недостатній мірі у роботі з олімпіадниками приділяється увага роботі з картою. В процесі висвітлення питань не всі учні вміють встановлювати взаємозв'язок між епохами.

При виконанні завдань ІІІ етапу **учні 9 класу** допускали наступні помилки:

– учні не достатньо вміють встановлювати подібність та відмінність;

– у завданні при характеристиці історичної особи, учні перераховують етапи діяльності, біографічні дані особи, але не аналізують його в контексті історичних подій і не роблять узагальнюючої оцінки;

– низький рівень знань карти. Не вміють робити прив'язку історичних подій та місць на контурній карті;

Завдання для учнів 10 класу охоплювали події з XIX по XX ст. з історії України та всесвітньої історії.

До труднощів при виконанні завдань учасниками олімпіади слід віднести:

– учні недостатньо впоралися з картою, тому що була погана якість ксерокопій і масштаб карти

– завдання 10.2 (за картиною з’ясувати події) не було виконане жодним учнем
– учні з тестами впоралися на 50%, недостатньо володіють матеріалом з історії України періоду роздробленості
– учні 10 класу недостатньо володіють навчальним матеріалом із всесвітньої історії за 9 клас(не дивлячись на те, що завдання ІІ етапу містили завдання з всесвітньої історії за 9 клас),
– учні вміють синхронізувати події світової історії з історією України
– учні розуміють вплив історичних творів на формування світогляду Т. Шевченка, але занадто радикалізують погляди самого Т. Шевченка.

Учні 11 класу при виконанні завдань ІІІ етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії не вміють:

– структуровано висловлювати свою думку;
– обґрунтовувати те чи інше твердження. Багато зайвої інформації, що не стосується предмету питання;
– встановлювати причинно-наслідкові зв’язки.

Таким чином, узагальнений аналіз виконаних завдань ІІІ етапу олімпіади з історії свідчить про те, що під час організації роботи з обдарованими учнями вчителями приділяється недостатня увага формуванню в учнів просторової компетентності.

Крім того, члени журі визначили такі типові помилки для усіх класів:

– неструктурованість відповіді;
– виклад матеріалу, який безпосередньо не стосується завдань;
– відсутність уміння отримувати інформацію з історичного джерела;
– слабке знання історичної карти;
– фрагментарна аргументація;
– недостатнє володіння навичками порівняльного аналізу.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ДО ОЛІМПІАДИ З ІСТОРІЇ

Керівникам Р(М)МО:

1. Районним (міським) методичним об'єднанням учителів історії особливу увагу звернути на тих дітей, які вже мають певні досягнення у Всеукраїнській учнівській олімпіаді з історії.

2. Продовжувати індивідуальну роботу з учнями з підготовки до інтелектуальних змагань.

3. Проводити обмін досвідом з питань підготовки учнів до інтелектуальних змагань з метою підвищення професійної компетентності вчителів.

4. Налагодити співпрацю з науковими співробітниками вищих навчальних закладів.

Учителям ЗНЗ:

1. Під час проведення уроків історії України та всесвітньої історії організовувати роботу учнів з текстовими та візуальними джерелами, систематично використовувати історичні та контурні карти.

2. Учити учнів методам та засобам розв'язування проблемних питань, аргументації власної точки зору.

3. При підготовці до олімпіади, поряд із опрацюванням питань політичного та соціально-економічного життя, слід звернути увагу на питання історії культури та повсякденності, що передбачені чинними навчальними програмами.

СПИСОК УЧНІВ ПЕРЕМОЖЦІВ ІІІ ЕТАПУ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ УЧНІВСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ З ІСТОРІЇ
(8-11 КЛАСІВ)

8 КЛАС (МАХ. 122 Б.)

№ з/п	ПІБ	Назва навчального закладу	Кількість балів	Місце
1.	Лахмотов Костянтин Олексійович	Сумська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №7, м. Суми, Сумської області	68,5	І
2.	Міненко Андрій Володимирович	Сумська обласна гімназія-інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей Сумської обласної ради	62	ІІ
3.	Півень Владислав Сергійович	Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №21, м. Суми, Сумської області	59	ІІ
4.	Сніжко Валерія Володимирівна	Конотопська гімназія Конотопської міської ради Сумської області	55	ІІІ
5.	Чайка Андрій Анатолійович	Шосткинський навчально-виховний комплекс: спеціалізована школа І-ІІ ступенів - ліцей Шосткинської міської ради Сумської області	53	ІІІ
6.	Лук'яненко Тетяна Володимирівна	Чернацький навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад Середино-Будської районної ради Сумської області	51	ІІІ
7.	Харченко Дмитро Валерійович	Державний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» імені І.Г. Харитоненка	49,5	ІІІ

9 КЛАС (МАХ. 163 Б.)

№ з/п	ПІБ учня	Навчальний заклад	К-ть балів	Місце
1.	Крючок Дмитро Олександрович	Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 4 м. Суми Сумської області	123	І
2.	Савощенко Світлана Дмитрівна	Глухівська загальноосвітня школа-інтернат І-ІІІ ступенів ім. М.І. Жужоми Сумської обласної ради	108	ІІ
3.	Павленко Анжеліка Володимирівна	Павленківський навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад Лебединської районної ради Сумської області	101	ІІ
4.	Туча Олексій Олексійович	Лебединська загальноосвітня школа І-ІІ ступенів № 4 Лебединської міської ради Сумської області	97	ІІ
5.	Козел Анастасія Леонідівна	Глухівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 6 Глухівської міської ради Сумської області	92	ІІІ
6.	Хаярова Карина Сергіївна	Конотопська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 3 Конотопської міської ради Сумської області	92	ІІІ
7.	Катюжинська Анастасія Олександрівна	Глухівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 6 Глухівської міської ради Сумської області	88	ІІІ
8.	Акименко Владислав Валерійович	Краснопільська гімназія Краснопільської районної ради	87	ІІІ
9.	Стожок Юлія Олександрівна	Кролевецька спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 2 ім. М. Лукаша Кролевецької районної ради Сумської області	85	ІІІ
10.	Іщенко Олександр Олександрович	Державний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» ім. І.Г. Харитоненка	97	ІІ

11.	Білик Ганна Володимирівна	Боромлянський навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів - дошкільний навчальний заклад Тростянецької районної ради Сумської області	71	ІІІ
12.	Лоскутова Вікторія Олександрівна	Середино-Будська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 1 Середино-Будської районної ради Сумської області	70	ІІІ
13.	Волинський Валентин Володимирович	Коржівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Роменської районної ради Сумської області	69	ІІІ
14.	Бузовська Катерина Володимирівна	Сумська обласна гімназія-інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей Сумської обласної ради	95	ІІІ
15.	Осипенко Анна Юріївна	Шосткинська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів№ 1 Шосткинської міської ради Сумської області	76	ІІІ

10 КЛАС (МАХ. 164 Б.)

№ з/п	ПІБ	Назва навчального закладу	Кіл-ть балів	Місце
1.	Каніщев Юрій Рафікович	Охтирська гімназія Охтирської міської ради Сумської області	92	I
2.	Бузінов Олександр Олександрович	Державний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» ім. І.Г. Харитоненка	78	II
3.	Сохацький Богдан Дмитрович	Шосткинська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 7 Шосткинської міської ради Сумської області	72	II
4.	Третяк Ярина Миколаївна	Попівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Конотопської районної ради Сумської області	74,5	II
5.	Хоменко Марина Віталіївна	Глухівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 6 Глухівської міської ради Сумської області	59	III
6.	Снагощенко Ольга Олегівна	Лебединська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 3 Лебединської міської ради Сумської області	65	III
7.	Лютий Микола Петрович	Кролевецька спеціалізована школа І-ІІІ ступенів№ 3 Кролевецької районної ради Сумської області	63	III
8.	Шевченко Богдан Миколайович	Липоводолинська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів Липоводолинської районної ради Сумської області	56	III
9.	Поскрипко Микита Станіславович	Путивльська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 1 імені Радіка Руднєва Путивльської районної ради Сумської області	69	III
10.	Суярко Богдана Романівна	Сумська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №7, м. Суми, Сумської області	58	III

11.	Колпак Максим Віталійович	Роменська спеціалізована загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 1 ім. П.І. Калнишевського Роменської міської ради Сумської області	63	ІІІ
12.	Донченко Анна Андріївна	Шосткинська гімназія Шосткинської міської ради Сумської області	65	ІІІ
13.	Євдокимов Дмитро Володимирович	Сумська обласна гімназія-інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей Сумської обласної ради	63	ІІІ

11 КЛАС (МАХ. 168 Б.)

№ з/п	ПІБ	Назва навчального закладу	Кількість балів	Місце
1.	Ювко Єгор Юрійович	Сумська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 17 м. Суми Сумської області	121	І
2.	Беспала Олександра Геннадіївна	Конотопська гімназія Конотопської міської ради Сумської області	103	ІІ
3.	Якущенко Юрій Юрійович	Кролевецька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 5 Кролевецької районної ради	101	ІІ
4.	Лахтарина Руслана Юріївна	Павленківський навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад Лебединської районної ради Сумської області	85	ІІІ
5.	Протасова Альона Вікторівна	Тростянецька спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 1 Тростянецької районної ради Сумської області	97	ІІ
6.	Губський Володимир Євгенович	Сумська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №12 ім.Б.Берестовського, м. Суми, Сумської області	84	ІІІ
7.	Гавриленко Яна Яковлівна	Глухівська загальноосвітня школа-інтернат І-ІІІ ступенів ім. М.І.Жужоми Сумської обласної ради	85	ІІІ
8.	Закроєць Михайло Миколайович	Шосткинська гімназія Шосткинської міської ради Сумської області	91	ІІІ
9.	Трофименко Дмитро Олександрович	Лебединська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 3 Лебединської міської ради Сумської області	116	ІІ

10.	Кущенко Катерина Михайлівна	Конотопська гімназія Конотопської міської ради Сумської області	93	III
11.	Ігнатьєв Ігор Валерійович	Державний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» імені І.Г.Харитоненка	90	III
12.	Герасименко Євген Русланович	Буринська спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 1 Буринської міської ради Сумської області	82	III
13.	Руденко Вікторія Олександрівна	Бобрицька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Роменської районної ради Сумської області	82	III
14.	Титович Наталія Володимирівна	Шосткинський навчально-виховний комплекс: спеціалізована школа І-ІІ ступенів – ліцей Шосткинської міської ради Сумської області	82	III

Вітаємо переможців!

Міністерство освіти і науки України
XX Всеукраїнська учнівська олімпіада юних істориків

ЗАВДАННЯ IV ЕТАПУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ УЧНІВСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ З ІСТОРІЇ, 2014-2015 н.р.

8 КЛАС

Теоретичний тур
Загальна кількість балів – 100

1. Відомий давньоримський філософ і політичний діяч Марк Тулій Цицерон стверджував: «Історія – вчителька життя». Чого мали б навчити сучасних політиків наслідки національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького?

Кількість балів – 25.

2. Історики стверджують, що XVII ст. – століття воєн. Які найбільші війни відбулися в цей час? Що спричинило воєнні конфлікти між державами? Які наслідки мали вони для подальшого розвитку Європи?

Кількість балів – 25.

3. До довідкового видання «100 найвідоміших українців» були включені Анна Ярославівна та княгиня Ольга. Як Ви вважаєте, що спонукало укладачів цього видання підготувати біографічні довідки про цих двох жінок? Який їх внесок в українську та європейську історії?

Кількість балів – 25.

4. Існує думка, що Велике Князівство Литовське є спільною історичною спадщиною трьох народів – литовського, українського і білоруського. Чи погоджуєтесь Ви з цим твердженням? Відповідь обґрунтуйте.

Кількість балів – 25.

9 КЛАС

Теоретичний тур
Загальна кількість балів – 100

1. Відомий давньоримський філософ і політичний діяч Марк Тулій Цицерон стверджував: «Історія – вчителька життя». Чого мав би навчити сучасних політиків досвід Великої французької революції?

Кількість балів – 25.

2. XVIII ст. – століття Просвітництва. Що відомо Вам про його ідеологів? До яких соціальних станів вони належали? Які ідеї Просвітництва були реалізовані, а які залишилися на папері?

Кількість балів – 25.

3. Вплив реформ Володимира Великого на формування державності Київської Русі: характерні риси і особливості.

Кількість балів – 25.

4. Європейські революції 1848–1849 рр. називають «Весною народів». Наскільки справедливим, на Вашу думку, є це твердження для західноукраїнських земель, що входили на той час до складу Австрійської імперії. Свою відповідь обґрунтуйте.

Кількість балів – 25.

10 КЛАС

ТЕОРЕТИЧНИЙ ТУР

Загальна кількість балів – 100

1. Відомий давньоримський філософ і політичний діяч Марк Тулій Цицерон стверджував: «Історія – вчителька життя». Чого мали б навчити сучасних політиків хід та наслідки Віденського конгресу?

Кількість балів – 25.

2. Англійський історик Норман Дейвіс писав: «XIX століття і справді було тріумфальним «сторіччям сили» для Європи». Якими подіями та відкриттями Ви можете довести цей вислів? Як вони вплинули загалом на європейську та світову історію?

Кількість балів – 25.

3. До довідкового видання «100 найвідоміших українців» були включені Соломія Крушельницька та Леся Українка. Як Ви вважаєте, що спонукало укладачів цього видання підготувати біографічні довідки про цих двох жінок? Який їх внесок в українську та європейську історії?

Кількість балів – 25.

4. Українське питання в політиці європейських держав напередодні Другої світової війни.

Кількість балів – 25.

11 КЛАС

ТЕОРЕТИЧНИЙ ТУР

Загальна кількість балів – 100

1. XX століття увійшло в історію як століття світових війн, соціальних революцій та етноцидів. Що Вам відомо про найбільші етноциди цього століття? Які їх причини? Що в них спільного? Які вони мали наслідки та як вплинули на подальшу історію людства?

Кількість балів – 25.

2. Прослідкуйте еволюцію ідеології та практики українського націоналізму в першій половині XX ст., взявши за точки координат гасла Миколи Міхновського «Україна для українців!», Дмитра Донцова «Українці для України!», Третього надзвичайного збору ОУН «Свобода народам та людині!».

Кількість балів – 25.

3. За окремими фактами біографії відомого державно-політичного діяча України встановіть його особу та напишіть політичний портрет.

А) Його життя почалося і трагічно закінчилося у місяці травні;

Б) Не маючи фахової військової освіти, посідав найвищу посаду, головнокомандувача війська і флоту республіки;

В) Його племінник став патріархом Української Автокефальної Православної Церкви.

Кількість балів – 25.

4. Відомий давньоримський філософ і політичний діяч Марк Тулій Цицерон стверджував: «Історія – вчителька життя». Чого мали б навчити сучасних політиків українсько-російські взаємини кінця 90-х рр. XX ст. – початку XXI ст.?

Кількість балів – 25.

8 КЛАС

ПРАКТИЧНИЙ ТУР

Загальна кількість балів – 100

1. Дайте визначення поняттям ***(кількість балів – 12):***

А) «мануфактура»_____

Б) «Великі географічні відкриття»_____

В) «бароко»_____

Г) «Реформація»_____

Д) «революція»_____

Е) «нове дворянство»_____

Є) «козацтво»_____

Ж) «абсолютизм»_____

З) «Литовські статути»_____

И) «Варфоломіївська ніч»_____

І) «чорна рада»_____

Ї) «хадж»_____

2. Визначте причини та наслідки історичних явищ та подій.

(кількість балів – 16)

Причини	Явища, події	Наслідки
	Нідерландська революція	
	Тридцятилітня війна	
	Опричнина Івана Грозного	
	Руїна	
	Англійська революція XVII ст.	

	Унія католицької і православної церков в Речі Посполитій	
	Реконкіста	
	Національно-визвольна війна під проводом Б. Хмельницького	

3. У вигляді запитань до кросворду напишіть лаконічну характеристику історичним особам.

(кількість балів – 15)

Жан Кальвін	
Яків Сомко	
Вільгельм Оранський	
Фрідрих II	
Катерина II	
Швайтпольт Фіоль	
Криштоф Косинський	
Іван Брюховецький	
Семен Палій	
Мелетій Смотрицький	

4. Запорізьку Січ називають козацькою республікою. Наведіть визначення поняття «республіка» та доберіть щонайменше 4 фактів козацького життя, які переконливо свідчать про правомірність застосування поняття «республіка» до Запорізької Січі.

(кількість балів – 14)

5. Вирішіть хронологічне рівняння:

(кількість балів – 7):

Падіння імперії Карла Великого + Поділ християнської церкви на Західну і Східну – підписання Великої Хартії Вольностей + спалення Жанни д'Арк – 109 =_____

_____(Вкажіть подію з історії України).

6. Знайдіть та виправте 13 помилок у запропонованому тексті «Гетьман Іван Мазепа».

(кількість балів – 13)

Іван Семенович Мазепа (1639–1708) – український військовий, політичний і релігійний діяч. Гетьман Війська Запорозького, голова козацької держави. В молодості служив при дворі короля Владислава IV та гетьмана Павла Тетері. Після обрання гетьманом і укладання Конотопських статей намагався відновити авторитет інституту гетьманства в Україні. Зробив великий внесок у економічно-культурний розвиток Правобережжя. Перебуваючи під патронатом російського імператора Петра I, проводив курс на відновлення козацької держави Війська Запорозького з кордонами часів Хмельниччини. Козацькі війська під проводом Мазепи брали участь у 2-у Чигиринському поході. Тривалий час формально підтримував Російську імперію у Північній війні зі Швецією, 1708 року перейшов на бік шведського короля Густава XII. Після поразки під Полтавою врятувався у Румунії. Помер у місті Бухаресті.

7. Правильно чи помилково стверджувати, що Великі географічні відкриття сприяли зародженню нових суспільно-економічних/ринкових відносин? Свою відповідь обґрунтуйте. Для кожного з двох положень наведіть щонайменше 6 тез, які б його підтверджували або спростовували.

(кількість балів – 12)

8. Заповніть таблицю, підібравши до наведеної дати відповідне місто. Встановіть історичне явище, яке окреслює заповнена Вами таблиця. Поясніть логіку встановленої Вами хронологічної послідовності.

Кількість балів – 11.

Дата	**Місто**	**Дата**	**Місто**
1334		1438	
1356		1444	
1374		1494	
1432			

Міста: Житомир, Кам’янець, Київ, Кременець, Луцьк, Львів, Сянок.

9 КЛАС

ПРАКТИЧНИЙ ТУР

Загальна кількість балів – 100

1. Дайте визначення поняттям: ***(кількість балів – 15)***

А) «соціальна революція»_____

Б) «класицизм»_____

В) «колоніальна імперія» _____

Г) «соціалістична ідея»_____

Д) «суверенітет» _____

Е) «економічна криза» _____

Є) «ринкові відносини»_____

Ж) «промисловий переворот» _____

З) «масонство» _____

И) «мануфактура»_____

2. Визначте причини та наслідки вказаних подій або явищ.

(кількість балів – 21)

Причини	**Подія, явище**	**Наслідки**
	Об’єднання Італії	
	Наполеонівські війни	
	Виникнення індустріального суспільства	
	Громадянська війна у США	
	Чартизм	

	Поява капіталістичних монополій	
	Велика Французька революція кінця XVIII ст.	

3. Назвіть ознаки політичної партії. Виходячи з них, визначте чи можна вважати Кирило-Мефодіївське братство політичною партією? Відповідь обґрунтуйте.

(кількість балів – 10)

4. Дайте оцінку буржуазним реформам 1860–1870-х років в Наддніпрянській Україні, визначивши їхні позитивні й негативні наслідки (обмеженість).

(кількість балів – 14)

5. Охарактеризуйте поділи Речі Посполитої за такими критеріями: дати; держави-учасниці; землі, які вони отримали; наслідки, які вони мали для України.

(кількість балів – 12)

6. Заповніть відсутні компоненти в таблиці «Гайдамацький рух в Україні».

(кількість балів – 8)

Дата	Керівники	Територія	Результати
1734–1738 рр.		Брацлавщина, Поділля, частина Волині та Галичини	
1741–1748 рр.		Брацлавщина, Уманщина	
1750 р.		Північне Поділля, Уманщина, Київщина	
1768–1769 рр.		Правобережжя	

7. У біографії Володимира Антоновича знайдіть та виправте 5 (п’ять) помилок.

(кількість балів – 10)

Виходець зі спольщеного українського шляхетського роду. Народився в с. Махнівці на Вінниччині. Закінчив медичний та історико-філологічний факультети Харківського університету. Був професором історії цього університету. Заснував Південно-західне відділення Російського Географічного товариства. Автор багатьох праць з історії України. Був одним з організаторів і головою «Харківсько-Києвського таємного студентського товариства». Належав до угруповання так званих філоматів. Майже півстоліття стояв на чолі українського громадсько-політичного життя. Його син був одним з організаторів Директорії УНР.

8. Проаналізуйте уривки з текстів різних договорів українських гетьманів з московським царем (статті/жалувані грамоти) і вкажіть назви цих документів, коли і яким гетьманом вони були підписані, а також розташуйте їх у хронологічній послідовності, починаючи від найбільш раннього.

(кількість балів – 10)

А) «Який гетьман по указу царської величності і по обранню всього війська учиниться у війську гетьманом, а після того зробить який проступок, то війську без указу царської величності, самим гетьмана не заміняти, хоч новообраний гетьман, крім зради, провину яку і вчинить: і великий государ, його царська величність, звелить про це розшукати всім військом і по розшуку звелить указ учинити, як воно заведено у війську з давніх-давен; а самим самостійно гетьмана без указу царської величності не змінювати».

_____

_____

Б) «Якщо судом божим нинішньому і майбутньому гетьманові смерть трапиться, то щоб проміж війська Запорозького козацького, а не з іншого якогось народу і війська, справжнього козака гетьманом по стародавніх правах військових обирати на гетьманство по указу великого государя, його царської пресвітлої величності, при особі від престолу його государського присланий, вільно Війську Запорозькому було; а обраний гетьман в Москву їздити і великого государя пресвітлі очі бачити повинен буде так, як нині гетьман нинішній за своєю обіцянкою учинив».

_____

_____

В) «А коли волею божою прийшла гетьманові, ми, великий государ, лишили Запорозькому війську вибирати гетьмана самим між собою, по давньому звичаю, а коли виберуть гетьманом, про те писати до нас, великого государя; а той новообраний гетьман аби вчинив присягу нам, великому государю, при тім кого ми вкажемо. А при булаві гетьманській веліли ми бути Чигиринському старостству, по попередньому, з, усіми при належностями, які були нім давніше».

_____

_____

10 КЛАС

ПРАКТИЧНИЙ ТУР

Загальна кількість балів – 100

1. Дайте визначення поняттям ***(кількість балів – 15)***

А) «Українська революція початку ХХ ст.»_____

Б) «робітничий рух»_____

В) «тоталітаризм»_____

Г) «українізація»_____

Д) «воєнний комунізм»_____

Е) «розстріляне відродження»_____

Є) «народний фронт»_____

Ж) «просперитi»_____

З) «автокефалія_____

И) «пацифікація»_____

І) «націонал-соціалізм»_____

Ї) «громадянське суспільство»_____

Й) «махновщина»_____

К) «інтегральний націоналізм»_____

Л) «універсал»_____

2. На ланцюгу часу визначте наступні події. ***(кількість балів – 10)***

1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931

а) проголошення республіки в Туреччині

б) створення СРСР

в) утворення Чехословацької республіки

г) наступ польських і українських військ на Київ

д) створення Ліги націй

е) Ризький мирний договір

є) початок японської окупації Маньчжурії

ж) підписання Локарнськимх договорів

з) початок політики коренізації в УСРР

и) проведення «пацифікації» на західноукраїнських землях

3. У вигляді запитань до кросворда дайте лаконічну характеристику історичним особам. ***(кількість балів – 12)***

Володимир Винниченко	
Микола Міхновський	
Міклош Хорті	
Юзеф Пілсудський	
Ісак Мазепа	
Матвій Григор'єв	
Сунь Ятсен	
Михайло Омелянович-Павленко	
Євген Коновалець	
Микола Скрипник	
Юрій Тютюнник	
В'ячеслав Липинський	

4. Зазначте причини та наслідки історичних подій та явищ.

(кількість балів – 14)

Причини	**Подія, явище**	**Наслідки**
	Поразка гетьманату П. Скоропадського	
	Проголошення Західноукраїнської народної республіки	
	Вашингтонська конференція	
	«Велика депресія»	
	Махновський рух в Україні	
	Українська революція 1917-1920 рр.	
	Встановлення нацистської диктатури Гітлера в 1933 р.	

5. Заповніть таблицю «Держави, що утворились і припинили існування у першій половині XX ст.». ***(кількість балів – 12)***

Показник	Королівство сербів, хорватів і словенців	Угорська радянська республіка	Перша Чехословацька республіка
За яких обставин утворилася			
За яких обставин припинила існування			
Основні історичні події			
Визначні історичні постаті			

6. Уважно прочитайте біографічну довідку про Є.О. Петрушевича, підкресліть помилки, пронумеруйте їх, виправте. Поясність свої виправлення.

(кількість балів – 12)

Народився 3 червня 1863 р. у м. Буську. Навчався на юридичному факультеті Чернівецького університету ім. Ю. Федьковича. Доктор права. Відкривши власну адвокатську контору у Сокалі, став головою місцевого відділення товариства «Просвіта». У 1907–1918 рр. – депутат угорського парламенту, заступник голови Української Парламентарної Репрезентації. З 1910 р. – депутат галицького сейму. Під час Першої світової війни був членом Головної Української Ради та Загальної Української Ради. У 1917-1918 рр. очолював Українську Парламентарну Репрезентацію в австрійському парламенті. 19 жовтня 1918 р. як президент Головної Руської Ради проголосив створення на українських землях Австро-Угорщини Української держави. 4 січня 1919 р. обраний Президентом Західно-Української Національної Ради. Після проголошення Акту Злуки 21 січня 1919 р. став членом Генерального секретаріату УНР. 9 червня 1919 р. призначений Українською Національною Радою Головним Отаманом ЗО УНР-ЗУНР. Директорія УНР не визнала чинності цього акту і вивела Петрушевича зі свого складу. Після переходу Галицької Армії та уряду ЗО УНР за р. Дністер на територію Наддніпрянської України, виявилися гострі розходження політичних ліній Петрушевича і Винниченка, передусім з приводу можливого союзу з Польщею. 15 листопада 1919 р. Петрушевич залишив Кам'янець-Подільський і виїхав до Відня. Після укладення 21 березня 1920 р. договору між УНР і Польщею Петрушевич визнав цей акт юридично неспроможним і очолив дипломатичну боротьбу за самовизначення Закарпаття на міжнародній арені. У серпні 1920 р. сформував екзильний уряд Диктатора, який домагався відновлення незалежності ЗУНР дипломатичним шляхом. Уряд Петрушевича припинив свою діяльність 15 березня 1923 р. після рішення Ради безпеки ООН про передачу Галичини до складу Польщі. До кінця свого життя Петрушевич перебував в еміграції. Помер 29 серпня 1940 р.

7. Серед поданих нижче імен відомих людей вкажіть композиторів, поетів та художників.

(кількість балів – 11)

1. Берліоз Гектор_____
2. Ботічеллі Сандро_____
3. Гарсія Лорка Федеріко_____
4. Гейне Генріх_____
5. Гойя Франсіско_____
6. Ель-Греко Доменіко_____
7. Мане Едуар_____
8. Мендель Грегор_____
9. Петрарка Франческо_____
10. Шіллер Йоган_____
11. Шуберт Франц_____

8. Заповнить таблицю «Українські політичні партії та їх лідери періоду національно-визвольних змагань 1917–1920 рр.» (Згадка навіть про одного діяча є вірною відповіддю).

(кількість балів – 14)

Скорочена назва партії	**Повна назва партія**	**Лідери партії**
УПСФ		
УПСС		
УКП		
УДХП		
УСДРП		
УПСР		
УПСР(б)		

11 КЛАС

ПРАКТИЧНИЙ ТУР

Загальна кількість балів – 100

1. Дайте визначення поняттям. ***(кількість балів – 12)***

А) «інформаційне суспільство»_____

Б) «науково-технічна революція»_____

В) «масова культура»_____

Г) «мажоритарна виборча система»_____

Д) «популізм»_____

Е) «десталінізація»_____

Є) «європейська інтеграція»_____

Ж) «глобалізація»_____

З) «посткомуністичні країни»_____

И) «шовінізм»_____

І) «нацистський "новий порядок"»_____

Ї) «лисенківщина»_____

2. Розподіліть українські міста першої половини XIX ст. Вкажіть їх сучасну назву. ***(кількість балів – 14)***

	Міста
1) українські міста у складі Російської імперії	
2) українські міста у складі Австрійської імперії	

Міста: 1. Катеринослав. 2. Проскурів. 3. Єлисаветград. 4. Лемберг. 5. Мункач. 6. Юзівка. 7. Аккерман. 8. Олешки. 9. Станіслав. 10. Кристинопіль. 11. Олександрівськ. 12. Унгвар. 13. Бахмут. 14. Кам’янське

3. Визначте причини та наслідки історичних подій та явищ.

(кількість балів – 18)

Причини	**Подія, явище**	**Наслідки**
	Міжнародний тероризм	
	«Холодна війна»	
	Японське «економічне диво»	
	Ліквідація колоніалізму	
	Поширення тоталітарних режимів в Європі	
	«Рейганоміка»	
	Європейська інтеграція	
	«Перебудова» в СРСР	
	Чорнобильська катастрофа	

4. У вигляді запитань до історичного кросворда напишіть лаконічну характеристику відомим особам.

(кількість балів – 14)

Джон Мейджор	
Голда Мейєр	
Лех Валенса	
Слободан Мілошевич	
Мохамед Реза Пехлеві	
Саддам Хусейн	
Анвар Садат	
Гельмут Коль	
Махатма Ганді	
Річард Ніксон	

Патріс Лумумба	
Нельсон Мандела	
Фідель Кастро	
Ясір Арафат	

5. Порівняйте спроби реформ в економіці СРСР в 1950–ті та 1960–ті рр.

(кількість балів – 10)

Причини	Основні заходи	Результати		Причини згортання
		позитивні	негативні	

6. Дайте оцінку двом течіям українського руху Опору в роки Другої світової війни. Наведіть щонайменше 5 характеристик для кожного.

(кількість балів – 15)

_____

_____

_____

_____

7. Вирішіть хронологічне рівняння: ***(кількість балів – 7)***

Прихід Гітлера до влади (рік) – похід італійських фашистів на Рим (рік) + утворення ООН (рік) – Хрещення Київської Русі – 108 =_____

_____

_____(Визначте рік і важливу подію з історії України епохи раннього середньовіччя).

8. Яка з двох тез, на Вашу думку, є найбільш обґрунтованою.

(кількість балів – 10)

А) «Хрущовська відлига оптимізувала життя в Україні в усіх сферах: в економіці, в політиці, в соціальній сфері, в культурі»;

Б) «Хрущовська відлига" внесла хаос, дезорганізацію та дестабілізацію українського суспільства та негативно відбилася на економіці, політиці, соціальній сфері та культурі».

Свою відповідь аргументуйте історичним фактами та доказами. Для підтвердження/спростування кожного положення наведіть щонайменше 5 тез.

_____

_____

_____

_____

III та IV етапи Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

Інформаційно-аналітичний бюлетень 2014-2015 н.

РВВ СОІППО, вул. Р. Корсакова, 5, м. Суми, 40007

тел./факс: (0542) 33-40-67